

**ZAKON
O POTVRĐIVANJU PROTOKOLA O ELIMINACIJI NEZAKONITE TRGOVINE DUVANSKIM PROIZVODIMA**

Član 1

Potvrđuje se Protokol o eliminaciji nezakonite trgovine duvanskim proizvodima, usvojen 12. novembra 2012. godine u Seulu, u originalu na arapskom, kineskom, engleskom, francuskom, ruskom i španskom jeziku.

Član 2

Tekst Protokola iz člana 1 ovog zakona, u originalu na engleskom i u prevodu na crnogorski jezik, glasi:

**Protocol
to Eliminate Illicit Trade in Tobacco Products**

PREAMBLE

The Parties to this Protocol,

Considering that on 21 May 2003, the Fifty-sixth World Health Assembly adopted by consensus the WHO Framework Convention on Tobacco Control, which came into force on 27 February 2005;

Recognizing that the WHO Framework Convention on Tobacco Control is one of the United Nations' most rapidly ratified treaties and a fundamental tool for attaining the objectives of the World Health Organization;

Recalling the Preamble to the Constitution of the World Health Organization, which states that the enjoyment of the highest attainable standard of health as a fundamental right of every human being without distinction of race, religion, political belief, economic or social condition;

Determined also to give priority to their right to protect public health;

Deeply concerned that the illicit trade in tobacco products is contributing to the spread of the tobacco epidemic, which is a global problem with serious consequences for public health that calls for effective, appropriate and comprehensive domestic and international responses;

Recognizing further that illicit trade in tobacco products undermines price and tax measures designed to strengthen tobacco control and thereby increases the accessibility and affordability of tobacco products;

Seriously concerned by the adverse effects that the increase in accessibility and affordability of illicitly traded tobacco products has on public health and the well-being, in particular of young people, the poor and other vulnerable groups;

Seriously concerned about the disproportionate economic and social implications of illicit trade in tobacco products on developing countries and countries with economies in transition;

Aware of the need to develop scientific, technical and institutional capacity to plan and implement appropriate national, regional and international measures to eliminate all forms of illicit trade in tobacco products;

Acknowledging that access to resources and relevant technologies is of great importance for enhancing the ability of Parties, particularly in developing countries and countries with economies in transition, to eliminate all forms of illicit trade in tobacco products;

Acknowledging also that, although free zones are established to facilitate legal trade, they have been used to facilitate the globalization of illicit trade in tobacco products, both in relation to the illicit transit of smuggled products and in the manufacture of illicit tobacco products;

Recognizing also that illicit trade in tobacco products undermines the economies of Parties and adversely affects their stability and security;

Also aware that illicit trade in tobacco products generates financial profits that are used to fund transnational criminal activity, which interferes with government objectives;

Recognizing that the illicit trade in tobacco products undermines health objectives, imposes additional strain on health systems and causes losses of revenue to the economies of the Parties;

Mindful of Article 5.3 of the WHO Framework Convention on Tobacco Control in which Parties agree that in setting and implementing their public health policies with respect to tobacco control, Parties shall act to protect these policies from commercial and other vested interests of the tobacco industry in accordance with national law;

Emphasizing the need to be alert to any efforts by the tobacco industry to undermine or subvert strategies to combat illicit trade in tobacco products and the need to be informed of activities of the tobacco industry that have a negative impact on strategies to combat illicit trade in tobacco products;

Mindful of Article 6.2 of the WHO Framework Convention on Tobacco Control, which encourages Parties to prohibit or restrict, as appropriate, sales to and/or importation by international travellers of tax- and duty-free tobacco products;

Recognizing in addition that tobacco and tobacco products in international transit and transshipment find a channel for illicit trade;

Taking into account that effective action to prevent and combat illicit trade in tobacco products requires a comprehensive international approach to, and close cooperation on, all aspects of illicit trade, including, as appropriate, illicit trade in tobacco, tobacco products and manufacturing equipment;

Recalling and emphasizing the importance of other relevant international agreements such as the United Nations Convention against Transnational Organized Crime, the United Nations Convention against Corruption and the United Nations Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic

Substances and the obligation that Parties to these Conventions have to apply, as appropriate, the relevant provisions of these Conventions to illicit trade in tobacco, tobacco products and manufacturing equipment and *encouraging* those Parties that have not yet become Parties to these agreements to consider doing so;

Recognizing the need to build enhanced cooperation between the Convention Secretariat of the WHO Framework Convention on Tobacco Control and the United Nations Office on Drugs and Crime, the World Customs Organization and other bodies, as appropriate;

Recalling Article 15 of the WHO Framework Convention on Tobacco Control, in which Parties recognize, *inter alia*, that the elimination of all forms of illicit trade in tobacco products, including smuggling and illicit manufacturing, is an essential component of tobacco control;

Considering that this Protocol does not seek to address issues concerning intellectual property rights; and

Convinced that supplementing the WHO Framework Convention on Tobacco Control by a comprehensive protocol will be a powerful, effective means to counter illicit trade in tobacco products and its grave consequences,

Hereby agree as follows:

PART I: INTRODUCTION

ARTICLE 1

Use of terms

1. “Brokering” means acting as an agent for others, as in negotiating contracts, purchases, or sales in return for a fee or commission.
2. “Cigarette” means a roll of cut tobacco for smoking, enclosed in cigarette paper. This excludes specific regional products such as bidis, ang hoon, or other similar products which can be wrapped in paper or leaves. For the purpose of Article 8, “cigarette” also includes fine cut “roll your own” tobacco for the purposes of making a cigarette.
3. “Confiscation”, which includes forfeiture where applicable, means the permanent deprivation of property by order of a court or other competent authority.
4. “Controlled delivery” means the technique of allowing illicit or suspect consignments to pass out of, through or into the territory of one or more States, with the knowledge and under the supervision of their competent authorities, with a view to the investigation of an offence and the identification of persons involved in the commission of the offence.
5. “Free zone” means a part of the territory of a Party where any goods introduced are generally

regarded, in so far as import duties and taxes are concerned, as being outside the Customs territory.

6. "Illicit trade" means any practice or conduct prohibited by law and which relates to production, shipment, receipt, possession, distribution, sale or purchase, including any practice or conduct intended to facilitate such activity.
7. "Licence" means permission from a competent authority following submission of the requisite application or other documentation to the competent authority.
8. (a) "Manufacturing equipment" means machinery which is designed, or adapted, to be used solely for the manufacture of tobacco products and is integral to the manufacturing process.

(b) "Any part thereof" in the context of manufacturing equipment means any identifiable part which is unique to manufacturing equipment used in the manufacture of tobacco products.
9. "Party" means, unless the context indicates otherwise, a Party to this Protocol.
10. "Personal data" means any information relating to an identified or identifiable natural person.
11. "Regional economic integration organization" means an organization that is composed of several sovereign states, and to which its Member States have transferred competence over a range of matters, including the authority to make decisions binding on its Member States in respect of those matters.²
12. The "supply chain" covers the manufacture of tobacco products and manufacturing equipment; and import or export of tobacco products and manufacturing equipment; and may be extended, where relevant, to one or more of the following activities when so decided by a Party:
 - (a) retailing of tobacco products;
 - (b) growing of tobacco, except for traditional small-scale growers, farmers and producers;
 - (c) transporting commercial quantities of tobacco products or manufacturing equipment; and
 - (d) wholesaling, brokering, warehousing or distribution of tobacco and tobacco products or manufacturing equipment.
13. "Tobacco products" means products entirely or partly made of the leaf tobacco as raw material, which are manufactured to be used for smoking, sucking, chewing or snuffing.
14. "Tracking and tracing" means systematic monitoring and re-creation by competent authorities or any other person acting on their behalf of the route or movement taken by items through the supply chain, as outlined in Article 8.

ARTICLE 2

Relationship between this protocol and other agreements and legal instruments

1. The provisions of the WHO Framework Convention on Tobacco Control that apply to its protocols shall apply to this Protocol.
2. Parties that have entered into the types of agreements mentioned in Article 2 of the WHO Framework Convention on Tobacco Control shall communicate such agreements to the Meeting of the Parties through the Convention Secretariat.
3. Nothing in this Protocol shall affect the rights and obligations of any Party pursuant to any other international convention, treaty or international agreement in force for that Party that it deems to be more conducive to the achievement of the elimination of illicit trade in tobacco products.
4. Nothing in this Protocol shall affect other rights, obligations and responsibilities of Parties under international law, including the United Nations Convention against Transnational Organized Crime.

ARTICLE 3

Objective

The objective of this Protocol is to eliminate all forms of illicit trade in tobacco products, in accordance with the terms of Article 15 of the WHO Framework Convention on Tobacco Control.

PART II: GENERAL OBLIGATIONS

ARTICLE 4

General obligations

1. In addition to the provisions of Article 5 of the WHO Framework Convention on Tobacco Control, Parties shall:
 - (a) adopt and implement effective measures to control or regulate the supply chain of goods covered by this Protocol in order to prevent, deter, detect, investigate and prosecute illicit trade in such goods and shall cooperate with one another to this end;
 - (b) take any necessary measures in accordance with their national law to increase the effectiveness of their competent authorities and services, including customs and police responsible for preventing, deterring, detecting, investigating, prosecuting and eliminating all forms of illicit trade in goods covered by this Protocol;
 - (c) adopt effective measures for facilitating or obtaining technical assistance and financial support, capacity building and international cooperation in order to achieve the objectives of this Protocol and ensure the availability to, and secure exchange with, the competent authorities of information to be exchanged under this Protocol;
 - (d) cooperate closely with one another, consistent with their respective domestic legal and

administrative systems, in order to enhance the effectiveness of law enforcement action to combat the unlawful conduct including criminal offences established in accordance with Article 14 of this Protocol;

- (e) cooperate and communicate, as appropriate, with relevant regional and international intergovernmental organizations in the secure³ exchange of information covered by this Protocol in order to promote the effective implementation of this Protocol; and
 - (f) within the means and resources at their disposal, cooperate to raise financial resources for the effective implementation of this Protocol through bilateral and multilateral funding mechanisms.
2. In implementing their obligations under this Protocol, Parties shall ensure the maximum possible transparency with respect to any interactions they may have with the tobacco industry.

ARTICLE 5

Protection of personal data

Parties shall protect personal data of individuals regardless of nationality or residence, subject to national law, taking into consideration international standards regarding the protection of personal data, when implementing this Protocol.

PART III: SUPPLY CHAIN CONTROL

ARTICLE 6

Licence, equivalent approval or control system

1. To achieve the objectives of the WHO Framework Convention on Tobacco Control and with a view to eliminating illicit trade in tobacco products and manufacturing equipment, each Party shall prohibit the conduct of any of the following activities by any natural or legal person except pursuant to a licence or equivalent approval (hereafter "licence") granted, or control system implemented, by a competent authority in accordance with national law:
 - (a) manufacture of tobacco products and manufacturing equipment; and
 - (b) import or export of tobacco products and manufacturing equipment.
2. Each Party shall endeavour to license, to the extent considered appropriate, and when the following activities are not prohibited by national law, any natural or legal person engaged in:
 - (a) retailing of tobacco products;
 - (b) growing of tobacco, except for traditional small-scale growers, farmers and producers;
 - (c) transporting commercial quantities of tobacco products or manufacturing equipment; and
 - (d) wholesaling, brokering, warehousing or distribution of tobacco and tobacco products or manufacturing equipment.
3. With a view to ensuring an effective licensing system, each Party shall:

- (a) establish or designate a competent authority or authorities to issue, renew, suspend, revoke and/or cancel licences, subject to the provisions of this Protocol, and in accordance with its national law, to conduct the activities specified in paragraph 1;
- (b) require that each application for a licence contains all the requisite information about the applicant, which should include, where applicable:
 - (i) where the applicant is a natural person, information regarding his or her identity, including full name, trade name, business registration number (if any), applicable tax registration numbers (if any) and any other information to allow identification to take place;
 - (ii) when the applicant is a legal person, information regarding its identity, including full legal name, trade name, business registration number, date and place of incorporation, location of corporate headquarters and principal place of business, applicable tax registration numbers, copies of articles of incorporation or equivalent documents, its corporate affiliates, names of its directors and of any designated legal representatives, including any other information to allow identification to take place;
 - (iii) precise business location of the manufacturing unit(s), warehouse location and production capacity of the business run by the applicant;
 - (iv) details of the tobacco products and manufacturing equipment covered by the application, such as product description, name, registered trade mark if any, design, brand, model or make and serial number of the manufacturing equipment;
 - (v) description of where manufacturing equipment will be installed and used;
 - (vi) documentation or a declaration regarding any criminal records;
 - (vii) complete identification of the bank accounts intended to be used in the relevant transactions and other relevant payment details; and
 - (viii) a description of the intended use and intended market of sale of the tobacco products, with particular attention to ensuring that tobacco product production or supply is commensurate with reasonably anticipated demand;
- (c) monitor and collect, where applicable, any licence fees that may be levied and consider using them in effective administration and enforcement of the licensing system or for public health or any other related activity in accordance with national law;
- (d) take appropriate measures to prevent, detect and investigate any irregular or fraudulent practices in the operation of the licensing system;
- (e) undertake measures such as periodic review, renewal, inspection or audit of licences where appropriate;
- (f) establish, where appropriate, a time frame for expiration of licences and subsequent requisite reapplication or updating of application information;

- (g) oblige any licensed natural or legal person to inform the competent authority in advance of any change of location of their business or any significant change in information relevant to the activities as licensed;
 - (h) oblige any licensed natural or legal person to inform the competent authority, for appropriate action, of any acquisition or disposal of manufacturing equipment; and
 - (i) ensure that the destruction of any such manufacturing equipment or any part thereof, shall take place under the supervision of the competent authority.
4. Each Party shall ensure that no licence shall be assigned and/or transferred without receipt from the proposed licensee of the appropriate information contained in paragraph 3, and without prior approval from the competent authority.
5. Five years following the entry into force of this Protocol, the Meeting of the Parties shall ensure at its next session that evidence-based research is conducted to ascertain whether any key inputs exist that are essential to the manufacture of tobacco products, are identifiable and can be subject to an effective control mechanism. On the basis of such research, the Meeting of the Parties shall consider appropriate action.

ARTICLE 7

Due diligence

1. Each Party shall require, consistent with its national law and the objectives of the WHO Framework Convention on Tobacco Control, that all natural and legal persons engaged in the supply chain of tobacco, tobacco products and manufacturing equipment:
- (a) conduct due diligence before the commencement of and during the course of, a business relationship;
 - (b) monitor the sales to their customers to ensure that the quantities are commensurate with the demand for such products within the intended market of sale or use; and
 - (c) report to the competent authorities any evidence that the customer is engaged in activities in contravention of its obligations arising from this Protocol.
2. Due diligence pursuant to paragraph 1 shall, as appropriate, consistent with its national law and the objectives of the WHO Framework Convention on Tobacco Control, include, inter alia, requirements for customer identification, such as obtaining and updating information relating to the following:
- (a) establishing that the natural or legal person holds a licence in accordance with Article 6;
 - (b) when the customer is a natural person, information regarding his or her identity, including full name, trade name, business registration number (if any), applicable tax registration numbers (if any) and verification of his or her official identification;

- (c) when the customer is a legal person, information regarding its identity, including full name, trade name, business registration number, date and place of incorporation, location of corporate headquarters and principal place of business, applicable tax registration numbers, copies of articles of incorporation or equivalent documents, its corporate affiliates, names of its directors and any designated legal representatives, including the representatives' names and verification of their official identification;
 - (d) a description of the intended use and intended market of sale of tobacco, tobacco products or manufacturing equipment; and
 - (e) a description of the location where manufacturing equipment will be installed and used.
3. Due diligence pursuant to paragraph 1 may include requirements for customer identification, such as obtaining and updating information relating to the following:
- (a) documentation or a declaration regarding any criminal records; and
 - (b) identification of the bank accounts intended to be used in transactions.
4. Each Party shall, on the basis of the information reported in paragraph 1(c), take all necessary measures to ensure compliance with the obligations arising from this Protocol, which may include the designation of a customer within the jurisdiction of the Party to become a blocked customer as defined by national law.

ARTICLE 8

Tracking and tracing

1. For the purposes of further securing the supply chain and to assist in the investigation of illicit trade in tobacco products, the Parties agree to establish within five years of entry into force of this Protocol a global tracking and tracing regime, comprising national and/or regional tracking and tracing systems and a global information-sharing focal point located at the Convention Secretariat of the WHO Framework Convention on Tobacco Control and accessible to all Parties, enabling Parties to make enquiries and receive relevant information.
2. Each Party shall establish, in accordance with this Article, a tracking and tracing system, controlled by the Party for all tobacco products that are manufactured in or imported onto its territory taking into account their own national or regional specific needs and available best practice.
3. With a view to enabling effective tracking and tracing, each Party shall require that unique, secure and non-removable identification markings (hereafter called unique identification markings), such as codes or stamps, are affixed to or form part of all unit packets and packages and any outside packaging of cigarettes within a period of five years and other tobacco products within a period of ten years of entry into force of this Protocol for that Party.

- 4.1 Each Party shall, for purposes of paragraph 3, as part of the global tracking and tracing regime, require that the following information be available, either directly or accessible by means of a link, to assist Parties in determining the origin of tobacco products, the point of diversion where applicable, and to monitor and control the movement of tobacco products and their legal status:
- (a) date and location of manufacture;
 - (b) manufacturing facility;
 - (c) machine used to manufacture tobacco products;
 - (d) production shift or time of manufacture;
 - (e) the name, invoice, order number and payment records of the first customer who is not affiliated with the manufacturer;
 - (f) the intended market of retail sale;
 - (g) product description;
 - (h) any warehousing and shipping;
 - (i) the identity of any known subsequent purchaser; and
 - (j) the intended shipment route, the shipment date, shipment destination, point of departure and consignee.
- 4.2 The information in subparagraphs (a), (b), (g) and where available (f), shall form part of the unique identification markings.
- 4.3 Where the information in subparagraph (f) is not available at the time of marking, Parties shall require the inclusion of such information in accordance with Article 15.2(a) of the WHO Framework Convention on Tobacco Control.
5. Each Party shall require, within the time limits specified in this Article, that the information set out in paragraph 4 is recorded, at the time of production, or at the time of first shipment by any manufacturer or at the time of import onto its territory.
6. Each Party shall ensure that the information recorded under paragraph 5 is accessible by that Party by means of a link with the unique identification markings required under paragraphs 3 and 4.
7. Each Party shall ensure that the information recorded in accordance with paragraph 5, as well as the unique identification markings rendering such information accessible in accordance with paragraph 6 shall be included in a format established or authorized by the Party and its competent authorities.
8. Each Party shall ensure that the information recorded under paragraph 5 is accessible to the global information-sharing focal point on request, subject to paragraph 9, through a standard electronic secure interface with its national and/or regional central point. The global information-sharing focal point shall compile a list of the competent authorities of Parties and make the list available to all

Parties.

9. Each Party or the competent authority shall:
 - (a) have access to the information outlined in paragraph 4 in a timely manner by making a query to the global information-sharing focal point;
 - (b) request such information only where it is necessary for the purpose of detection or investigation of illicit trade in tobacco products;
 - (c) not unreasonably withhold information;
 - (d) answer the information requests in relation to paragraph 4, in accordance with its national law; and
 - (e) protect and treat as confidential, as mutually agreed, any information that is exchanged.
10. Each Party shall require the further development and expansion of the scope of the applicable tracking and tracing system up to the point that all duties, relevant taxes, and where appropriate, other obligations have been discharged at the point of manufacture, import or release from customs or excise control.
11. Parties shall cooperate with each other and with competent international organizations, as mutually agreed, in sharing and developing best practices for tracking and tracing systems including:
 - (a) facilitation of the development, transfer and acquisition of improved tracking and tracing technology, including knowledge, skills, capacity and expertise;
 - (b) support for training and capacity-building programmes for Parties that express such a need; and
 - (c) further development of the technology to mark and scan unit packets and packages of tobacco products to make accessible the information listed in paragraph 4.
12. Obligations assigned to a Party shall not be performed by or delegated to the tobacco industry.
13. Each Party shall ensure that its competent authorities, in participating in the tracking and tracing regime, interact with the tobacco industry and those representing the interests of the tobacco industry only to the extent strictly necessary in the implementation of this Article.
14. Each Party may require the tobacco industry to bear any costs associated with that Party's obligations under this Article.

ARTICLE 9

Record-keeping

1. Each Party shall require, as appropriate, that all natural and legal persons engaged in the supply chain of tobacco, tobacco products and manufacturing equipment maintain complete and accurate records of all relevant transactions. Such records must allow for the full accountability of materials

used in the production of their tobacco products.

2. Each Party shall, as appropriate, require persons licensed in accordance with Article 6 to provide, on request, the following information to the competent authorities:
 - (a) general information on market volumes, trends, forecasts and other relevant information; and
 - (b) the quantities of tobacco products and manufacturing equipment in the licensee's possession, custody or control kept in stock, in tax and customs warehouses under the regime of transit or transshipment or duty suspension as of the date of the request.
3. With respect to tobacco products and manufacturing equipment sold or manufactured on the territory of the Party for export, or subject to duty-suspended movement in transit or transshipment on the territory of the Party, each Party shall, as appropriate, require that persons licensed in accordance with Article 6, provide, on request, to the competent authorities in the country of departure (electronically, where the infrastructure exists) at the time of departure from their control with the following information:
 - (a) the date of shipment from the last point of physical control of the products;
 - (b) the details concerning the products shipped (including brand, amount, warehouse);
 - (c) the intended shipping routes and destination;
 - (d) the identity of the natural or legal person(s) to whom the products are being shipped;
 - (e) the mode of transportation, including the identity of the transporter;
 - (f) the expected date of arrival of the shipment at the intended shipping destination; and
 - (g) intended market of retail sale or use.
4. If feasible, each Party shall require that retailers and tobacco growers, except for traditional growers working on a non-commercial basis, maintain complete and accurate records of all relevant transactions in which they engage, in accordance with its national law.
5. For the purposes of implementing paragraph 1, each Party shall adopt effective legislative, executive, administrative or other measures to require that all records are:
 - (a) maintained for a period of at least four years;
 - (b) made available to the competent authorities; and
 - (c) maintained in a format, as required by the competent authorities.
6. Each Party shall, as appropriate and subject to national law, establish a system for sharing details contained in all records kept in accordance with this Article with other Parties.
7. Parties shall endeavour to cooperate, with each other and with competent international organizations, in progressively sharing and developing improved systems for record-keeping.

ARTICLE 10

Security and preventive measures

1. Each Party shall, where appropriate, consistent with its national law and the objectives of the WHO Framework Convention on Tobacco Control, require that all natural and legal persons subject to Article 6 take the necessary measures to prevent the diversion of tobacco products into illicit trade channels, including, inter alia:
 - (a) reporting to the competent authorities:
 - (i) the cross-border transfer of cash in amounts stipulated in national law or of cross-border payments in kind; and
 - (ii) all “suspicious transactions”; and
 - (b) supplying tobacco products or manufacturing equipment only in amounts commensurate with the demand for such products within the intended market of retail sale or use.
2. Each Party shall, where appropriate, consistent with its national law and the objectives of the WHO Framework Convention on Tobacco Control, require that payments for transactions carried out by natural or legal persons subject to Article 6 be allowed only in the currency and in the same amount as the invoice, and only through legal modes of payment from financial institutions located on the territory of the intended market and shall not be operated through any other alternative remittance system.
3. A Party may require that payments carried out by natural or legal persons subject to Article 6 for materials used for the manufacture of tobacco products in its jurisdiction be allowed only in the currency and in the same amount as the invoice, and only through legal modes of payment from financial institutions located on the territory of the intended market and shall not be operated through any other alternative remittance system.
4. Each Party shall ensure that any contravention of the requirements of this Article is subject to appropriate criminal, civil or administrative procedures and effective, proportionate and dissuasive sanctions including, as appropriate, suspension or cancellation of a licence.

ARTICLE 11

Sale by Internet, telecommunication or any other evolving technology

1. Each Party shall require that all legal and natural persons engaged in any transaction with regard to tobacco products through Internet-, telecommunication- or any other evolving technology-based modes of sale comply with all relevant obligations covered by this Protocol.
2. Each Party shall consider banning retail sales of tobacco products through Internet-, telecommunication- or any other evolving technology-based modes of sale.

ARTICLE 12

Free zones and international transit

1. Each Party shall, within three years of the entry into force of this Protocol for that Party, implement effective controls on all manufacturing of, and transactions in, tobacco and tobacco products, in free zones, by use of all relevant measures as provided in this Protocol.
2. In addition, the intermingling of tobacco products with non-tobacco products in a single container or any other such similar transportation unit at the time of removal from free zones shall be prohibited.
3. Each Party shall, in accordance with national law, adopt and apply control and verification measures to the international transit or transshipment, within its territory, of tobacco products and manufacturing equipment in conformity with the provisions of this Protocol in order to prevent illicit trade in such products.

ARTICLE 13

Duty free sales

1. Each Party shall implement effective measures to subject any duty free sales to all relevant provisions of this Protocol, taking into consideration Article 6 of the WHO Framework Convention on Tobacco Control.
2. No later than five years following the entry into force of this Protocol, the Meeting of the Parties shall ensure at its next session that evidence-based research is conducted to ascertain the extent of illicit trade in tobacco products related to duty free sales of such products. On the basis of such research, the Meeting of the Parties shall consider appropriate further action.

PART IV: OFFENCES

ARTICLE 14

Unlawful conduct including criminal offences

1. Each Party shall adopt, subject to the basic principles of its domestic law, such legislative and other measures as may be necessary to establish all of the following conduct as unlawful under its domestic law:
 - (a) manufacturing, wholesaling, brokering, selling, transporting, distributing, storing, shipping, importing or exporting tobacco, tobacco products or manufacturing equipment contrary to the provisions of this Protocol;
 - (b)
 - (i) manufacturing, wholesaling, brokering, selling, transporting, distributing, storing, shipping, importing or exporting tobacco, tobacco products or manufacturing equipment

without the payment of applicable duties, taxes and other levies or without bearing applicable fiscal stamps, unique identification markings, or any other required markings or labels;

- (ii) any other acts of smuggling or attempted smuggling of tobacco, tobacco products or manufacturing equipment not covered by paragraph (b)(i);
- (c) (i) any other form of illicit manufacture of tobacco, tobacco products or manufacturing equipment, or tobacco packaging bearing false fiscal stamps, unique identification markings, or any other required markings or labels;
(ii) wholesaling, brokering, selling, transporting, distributing, storing, shipping, importing or exporting of illicitly manufactured tobacco, illicit tobacco products, products bearing false fiscal stamps and/ or other required markings or labels, or illicit manufacturing equipment;
- (d) mixing of tobacco products with non-tobacco products during progression through the supply chain, for the purpose of concealing or disguising tobacco products;
- (e) intermingling of tobacco products with non-tobacco products in contravention of Article 12.2 of this Protocol;
- (f) using Internet-, telecommunication- or any other evolving technology-based modes of sale of tobacco products in contravention of this Protocol;
- (g) obtaining, by a person licensed in accordance with Article 6, tobacco, tobacco products or manufacturing equipment from a person who should be, but is not, licensed in accordance with Article 6;
- (h) obstructing any public officer or an authorized officer in the performance of duties relating to the prevention, deterrence, detection, investigation or elimination of illicit trade in tobacco, tobacco products or manufacturing equipment;
- (i) (i) making any material statement that is false, misleading or incomplete, or failing to provide any required information to any public officer or an authorized officer in the performance of duties relating to the prevention, deterrence, detection, investigation or elimination of illicit trade in tobacco, tobacco products or manufacturing equipment and when not contrary to the right against self incrimination;
(ii) misdeclaring on official forms the description, quantity or value of tobacco, tobacco products or manufacturing equipment or any other information specified in the protocol to:
 - (a) evade the payment of applicable duties, taxes and other levies, or
 - (b) prejudice any control measures for the prevention, deterrence, detection, investigation or elimination of illicit trade in tobacco, tobacco products or manufacturing equipment;
 - (iii) failing to create or maintain records covered by this Protocol or maintaining false

records; and

- (j) laundering of proceeds of unlawful conduct established as a criminal offence under paragraph 2.
2. Each Party shall, subject to the basic principles of its domestic law, determine which of the unlawful conduct set out in paragraph 1 or any other conduct related to illicit trade in tobacco, tobacco products and manufacturing equipment contrary to the provisions of this Protocol shall be criminal offences and adopt legislative and other measures as may be necessary to give effect to such determination.
3. Each Party shall notify the Secretariat of this Protocol which of the unlawful conduct set out in paragraphs 1 and 2 that Party has determined to be a criminal offence in accordance with paragraph 2, and shall furnish to the Secretariat copies of its laws, or a description thereof, that give effect to paragraph 2, and of any subsequent changes to such laws.
4. In order to enhance international cooperation in combatting the criminal offences related to illicit trade in tobacco, tobacco products and manufacturing equipment, Parties are encouraged to review their national laws regarding money laundering, mutual legal assistance and extradition, having regard to relevant international conventions to which they are Parties, to ensure that they are effective in the enforcement of the provisions of this Protocol.

ARTICLE 15

Liability of legal persons

1. Each Party shall adopt such measures as may be necessary, consistent with its legal principles, to establish the liability of legal persons for the unlawful conduct including criminal offences established in accordance with Article 14 of this Protocol.
2. Subject to the legal principles of each Party, the liability of legal persons may be criminal, civil or administrative.
3. Such liability shall be without prejudice to the liability of the natural persons who have engaged in the unlawful conduct or committed the criminal offences established in accordance with national laws and regulations and Article 14 of this Protocol.

ARTICLE 16

Prosecutions and sanctions

1. Each Party shall adopt such measures as may be necessary, in accordance with national law, to ensure that natural and legal persons held liable for the unlawful conduct including criminal offences established in accordance with Article 14 are subjected to effective, proportionate and dissuasive criminal or non-criminal sanctions, including monetary sanctions.

2. Each Party shall endeavour to ensure that any discretionary legal powers under its domestic law relating to the prosecution of persons for the unlawful conduct, including criminal offences established in accordance with Article 14, are exercised to maximize the effectiveness of law enforcement measures in respect of such unlawful conduct including criminal offences, and with due regard to the need to deter the commission of such unlawful conduct including offences.
3. Nothing contained in this Protocol shall affect the principle that the description of the unlawful conduct including criminal offences established in accordance with this Protocol and of the applicable legal defences or other legal principles controlling the lawfulness of conduct is reserved to the domestic law of a Party and that such unlawful conduct including criminal offences shall be prosecuted and sanctioned in accordance with that law.

ARTICLE 17

Seizure payments

Parties should, in accordance with their domestic law, consider adopting such legislative and other measures as may be necessary to authorize competent authorities to levy an amount proportionate to lost taxes and duties from the producer, manufacturer, distributor, importer or exporter of seized tobacco, tobacco products and/or manufacturing equipment.

ARTICLE 18

Disposal or destruction

All confiscated tobacco, tobacco products and manufacturing equipment shall be destroyed, using environmentally friendly methods to the greatest extent possible, or disposed of in accordance with national law.

ARTICLE 19

Special investigative techniques

1. If permitted by the basic principles of its domestic legal system, each Party shall, within its possibilities and under the conditions prescribed by its domestic law, take the necessary measures to allow for the appropriate use of controlled delivery and, where it deems it appropriate, for the use of other special investigative techniques, such as electronic or other forms of surveillance and undercover operations, by its competent authorities on its territory for the purpose of effectively combating illicit trade in tobacco, tobacco products or manufacturing equipment.
2. For the purpose of investigating the criminal offences established in accordance with Article 14, Parties are encouraged to conclude, when necessary, appropriate bilateral or multilateral agreements or arrangements for using the techniques referred to in paragraph 1 in the context of cooperation at the international level.

3. In the absence of an agreement or arrangement as set forth in paragraph 2, decisions to use such special investigative techniques at the international level shall be made on a case-by-case basis and may, when necessary, take into consideration financial arrangements and understandings with respect to the exercise of jurisdiction by the Parties concerned.
4. Parties recognize the importance of, and need for, international cooperation and assistance in this area and shall cooperate, with each other and with international organizations, in developing capacity to achieve the goals of this Article.

PART V: INTERNATIONAL COOPERATION

ARTICLE 20

General information sharing

1. Parties shall, for the purpose of achieving the objectives of this Protocol, report, as part of the WHO Framework Convention on Tobacco Control reporting instrument relevant information, subject to domestic law, and where appropriate, inter alia, on matters such as:
 - (a) in aggregate form, details of seizures of tobacco, tobacco products or manufacturing equipment, quantity, value of seizures, product descriptions, dates and places of manufacture; and taxes evaded;
 - (b) import, export, transit, tax-paid and duty-free sales and quantity or value of production of tobacco, tobacco products or manufacturing equipment;
 - (c) trends, concealment methods and modi operandi used in illicit trade in tobacco, tobacco products or manufacturing equipment; and
 - (d) any other relevant information, as agreed by the Parties.
2. Parties shall cooperate with each other and with competent international organizations to build the capacity of Parties to collect and exchange information.
3. Parties shall deem the said information to be confidential and for the use of Parties only, unless otherwise stated by the transmitting Party.

ARTICLE 21

Enforcement information sharing

1. Parties shall, subject to domestic law or any applicable international treaties, where appropriate, exchange, on their own initiative or on the request of a Party that provides due justification that such information is necessary for the purpose of detection or investigation of illicit trade in tobacco, tobacco products or manufacturing equipment, the following information:
 - (a) records of licensing for the natural and legal persons concerned;

- (b) information for identification, monitoring and prosecution of natural or legal persons involved in illicit trade in tobacco, tobacco products or manufacturing equipment;
 - (c) records of investigations and prosecutions;
 - (d) records of payment for import, export or duty-free sales of tobacco, tobacco products or manufacturing equipment; and
 - (e) details of seizures of tobacco, tobacco products or manufacturing equipment (including case reference information where appropriate, quantity, value of seizure, product description, entities involved, date and place of manufacture) and modi operandi (including means of transport, concealment, routing and detection).
2. Information received from Parties under this Article shall be used exclusively to meet the objectives of this Protocol. Parties may specify that such information may not be passed on without the agreement of the Party which provided the information.

ARTICLE 22

Information sharing: confidentiality and protection of information

1. Each Party shall designate the competent national authorities to which data referred to in Articles 20, 21 and 24 are supplied and notify Parties of such designation through the Convention Secretariat.
2. The exchange of information under this Protocol shall be subject to domestic law regarding confidentiality and privacy. Parties shall protect, as mutually agreed, any confidential information that is exchanged.

ARTICLE 23

Assistance and cooperation: training, technical assistance and cooperation in scientific, technical and technological matters

1. Parties shall cooperate, with each other and/or through competent international and regional organizations in providing training, technical assistance and cooperation in scientific, technical and technological matters, in order to achieve the objectives of this Protocol, as mutually agreed. Such assistance may include the transfer of expertise or appropriate technology in the areas of information gathering, law enforcement, tracking and tracing, information management, protection of personal data, interdiction, electronic surveillance, forensic analysis, mutual legal assistance and extradition.
2. Parties may, as appropriate, enter into bilateral, multilateral or any other agreements or arrangements in order to promote training, technical assistance and cooperation in scientific,

technical and technological matters taking into account the needs of developing-country Parties and Parties with economies in transition.

3. Parties shall cooperate, as appropriate, to develop and research the possibilities of identifying the exact geographical origin of seized tobacco and tobacco products.

ARTICLE 24

Assistance and cooperation: investigation and prosecution of offences

1. Parties shall, in accordance with their domestic law, take all necessary measures, where appropriate, to strengthen cooperation by multilateral, regional or bilateral arrangements for the prevention, detection, investigation, prosecution and punishment of natural or legal persons engaged in illicit trade in tobacco, tobacco products or manufacturing equipment.
2. Each Party shall ensure that administrative, regulatory, law enforcement and other authorities dedicated to combating illicit trade in tobacco, tobacco products or manufacturing equipment (including, where permitted under domestic law, judicial authorities) cooperate and exchange relevant information at national and international levels within the conditions prescribed by its domestic law.

ARTICLE 25

Protection of sovereignty

1. Parties shall carry out their obligations under this Protocol in a manner consistent with the principles of sovereign equality and territorial integrity of States and that of non-intervention in the domestic affairs of other States.
2. Nothing in this Protocol entitles a Party to undertake in the territory of another State the exercise of jurisdiction and performance of functions that are reserved exclusively for the authorities of that other State by its domestic law.

ARTICLE 26

Jurisdiction

1. Each Party shall adopt such measures as may be necessary to establish its jurisdiction over the criminal offences established in accordance with Article 14 when:
 - (a) the offence is committed in the territory of that Party; or
 - (b) the offence is committed on board a vessel that is flying the flag of that Party or an aircraft that is registered under the laws of that Party at the time that the offence is committed.
2. Subject to Article 25, a Party may also establish its jurisdiction over any such criminal offence when:
 - (a) the offence is committed against that Party;

- (b) the offence is committed by a national of that Party or a stateless person who has his or her habitual residence on its territory; or
 - (c) the offence is one of those established in accordance with Article 14 and is committed outside its territory with a view to the commission of an offence established in accordance with Article 14 within its territory.
3. For the purposes of Article 30, each Party shall adopt such measures as may be necessary to establish its jurisdiction over the criminal offences established in accordance with Article 14 when the alleged offender is present on its territory and it does not extradite such person solely on the ground that he or she is one of its nationals.
 4. Each Party may also adopt such measures as may be necessary to establish its jurisdiction over the criminal offences established in accordance with Article 14 when the alleged offender is present on its territory and it does not extradite him or her.
 5. If a Party exercising its jurisdiction under paragraph 1 or 2 has been notified, or has otherwise learnt, that one or more other Parties are conducting an investigation, prosecution or judicial proceeding in respect of the same conduct, the competent authorities of those Parties shall, as appropriate, consult one another with a view to coordinating their actions.
 6. Without prejudice to norms of general international law, this Protocol does not exclude the exercise of any criminal jurisdiction established by a Party in accordance with its domestic law.

ARTICLE 27

Law enforcement cooperation

1. Each Party shall adopt, consistent with their respective domestic legal and administrative systems, effective measures to:
 - (a) enhance and, where necessary, establish channels of communication between the competent authorities, agencies and services in order to facilitate the secure and rapid exchange of information concerning all aspects of the criminal offences established in accordance with Article 14;
 - (b) ensure effective cooperation among the competent authorities, agencies, customs, police and other law enforcement agencies;
 - (c) cooperate with other Parties in conducting enquiries in specific cases with respect to criminal offences established in accordance with Article 14 concerning:
 - (i) the identity, whereabouts and activities of persons suspected of involvement in such offences or the location of other persons concerned;
 - (ii) the movement of proceeds of crime or property derived from the commission of such offences; and
 - (iii) the movement of property, equipment or other instrumentalities used or intended for use in the commission of such offences;

- (d) provide, when appropriate, necessary items or quantities of substances for analytical or investigative purposes;
 - (e) facilitate effective coordination among its competent authorities, agencies and services and promote the exchange of personnel and other experts, including, subject to bilateral agreements or arrangements between the Parties concerned, the posting of liaison officers;
 - (f) exchange relevant information with other Parties on specific means and methods used by natural or legal persons in committing such offences, including, where applicable, routes and conveyances and the use of false identities, altered or false documents or other means of concealing their activities; and
 - (g) exchange relevant information and coordinate administrative and other measures taken as appropriate for the purpose of early identification of the criminal offences established in accordance with Article 14.
2. With a view to giving effect to this Protocol, Parties shall consider entering into bilateral or multilateral agreements or arrangements on direct cooperation between their law enforcement agencies and, where such agreements or arrangements already exist, amending them accordingly. In the absence of such agreements or arrangements between the Parties concerned, the Parties may consider this Protocol as the basis for mutual law enforcement cooperation in respect of the offences covered by this Protocol. Whenever appropriate, Parties shall make full use of agreements or arrangements, including international or regional organizations, to enhance the cooperation between their law enforcement agencies.
3. Parties shall endeavour to cooperate within their means to respond to transnational illicit trade of tobacco products committed through the use of modern technology.

ARTICLE 28

Mutual administrative assistance

Consistent with their respective domestic legal and administrative systems, Parties shall provide each other, either on request or on their own initiative, with information to ensure proper application of customs and other relevant law in the prevention, detection, investigation, prosecution and combating of illicit trade in tobacco, tobacco products or manufacturing equipment. The Parties shall deem the said information to be confidential and for restricted use, unless otherwise stated by the transmitting Party. Such information may include:

- (a) new customs and other enforcement techniques of demonstrated effectiveness;
- (b) new trends, means or methods of engaging in illicit trade in tobacco, tobacco products and manufacturing equipment;
- (c) goods known to be the subject of illicit trade in tobacco, tobacco products and manufacturing equipment as well as details of description, packaging, transport and storage and methods used in respect of those goods;

- (d) natural or legal persons known to have committed or to be a party to an offence established in accordance with Article 14; and
- (e) any other data that would assist designated agencies in risk assessment for control and other enforcement purposes.

ARTICLE 29

Mutual legal assistance

1. Parties shall afford one another the widest measure of mutual legal assistance in investigations, prosecutions and judicial proceedings in relation to criminal offences established in accordance with Article 14 of this Protocol.
2. Mutual legal assistance shall be afforded to the fullest extent possible under relevant laws, treaties, agreements and arrangements of the requested Party with respect to investigations, prosecutions and judicial proceedings in relation to the offences for which legal persons may be held liable in accordance with Article 15 of this Protocol in the requesting Party.
3. Mutual legal assistance to be afforded in accordance with this Article may be requested for any of the following purposes:
 - (a) taking evidence or statements from persons;
 - (b) effecting service of judicial documents;
 - (c) executing searches and seizures, and freezing;
 - (d) examining objects and sites;
 - (e) providing information, evidentiary items and expert evaluations;
 - (f) providing originals or certified copies of relevant documents and records, including government, bank, financial, corporate or business records;
 - (g) identifying or tracing proceeds of crime, property, instrumentalities or other things for evidentiary purposes;
 - (h) facilitating the voluntary appearance of persons in the requesting Party; and
 - (i) any other type of assistance that is not contrary to the domestic law of the requested Party.
4. This Article shall not affect the obligations under any other treaty, bilateral or multilateral, which governs or will govern, in whole or in part, mutual legal assistance.
5. Paragraphs 6 to 24 shall, on the basis of reciprocity, apply to requests made pursuant to this Article if the Parties in question are not bound by a treaty or intergovernmental agreement of mutual legal assistance. If the Parties are bound by such a treaty or intergovernmental agreement, the corresponding

provisions of that treaty or intergovernmental agreement shall apply unless the Parties agree to apply

paragraphs 6 to 24 in lieu thereof. Parties are strongly encouraged to apply these paragraphs if they facilitate cooperation.

6. Parties shall designate a central authority that shall have the responsibility and power to receive requests for mutual legal assistance and either to execute them or to transmit them to their respective competent authorities for execution. When a Party has a special region or territory with a separate system of mutual legal assistance, it may designate a distinct central authority that shall have the same function for that region or territory. Central authorities shall ensure the speedy and proper execution or transmission of the requests received. Where the central authority transmits the request to a competent authority for execution, it shall encourage the speedy and proper execution of the request by the competent authority. Each Party shall notify the Head of the Convention Secretariat at the time of accession, acceptance, approval, formal confirmation or ratification of this Protocol of the central authority designated for this purpose. Transmission of requests for mutual legal assistance and any communication related thereto shall be effected between the central authorities designated by the Parties. This requirement shall be without prejudice to the right of a Party to require that such requests and communications be addressed to it through the diplomatic channel and, in urgent circumstances, where the Parties agree, through appropriate international organizations, if possible.

7. Requests shall be made in writing or, where possible, by any means capable of producing a written record, in a language acceptable to the requested Party under conditions allowing the Party to establish authenticity. The language or languages acceptable to each Party shall be notified to the Head of the Convention Secretariat at the time of accession, acceptance, approval, formal confirmation or ratification of this Protocol. In urgent circumstances, and where agreed by the Parties, requests may be made orally, but shall be confirmed in writing forthwith.

8. A request for mutual legal assistance shall contain:
 - (a) the identity of the authority making the request;
 - (b) the subject matter and nature of the investigation, prosecution or judicial proceeding to which the request relates, and the name and the functions of the authority conducting such investigation, prosecution or judicial proceeding;
 - (c) a summary of the relevant facts, except in respect of requests for the purpose of service of judicial documents;
 - (d) a description of the assistance sought and details of any particular procedure that the requesting Party wishes to be followed;
 - (e) where possible, the identity, location and nationality of any person concerned;
 - (f) the purpose for which the evidence, information or action is sought; and

- (g) the provisions of the domestic law relevant to the criminal offence and the punishment therefore.
9. The requested Party may request additional information when it appears necessary for the execution of the request in accordance with its domestic law or when it can facilitate such execution.
 10. A request shall be executed in accordance with the domestic law of the requested Party and, to the extent not contrary to the domestic law of the requested Party and where possible, in accordance with the procedures specified in the request.
 11. The requesting Party shall not transmit or use information or evidence furnished by the requested Party for investigations, prosecutions or judicial proceedings other than those stated in the request without the prior consent of the requested Party. Nothing in this paragraph shall prevent the requesting Party from disclosing in its proceedings information or evidence that is exculpatory to an accused person. In the latter case, the requesting Party shall notify the requested Party prior to the disclosure and, if so requested, consult with the requested Party. If, in an exceptional case, advance notice is not possible, the requesting Party shall inform the requested Party of the disclosure without delay.
 12. The requesting Party may require that the requested Party keep confidential the fact and substance of the request, except to the extent necessary to execute the request. If the requested Party cannot comply with the requirement of confidentiality, it shall promptly inform the requesting Party.
 13. Wherever possible and consistent with fundamental principles of domestic law, when an individual is in the territory of a Party and has to be heard as a witness or expert by the judicial authorities of another Party, the first Party may, at the request of the other, permit the hearing to take place by video conference if it is not possible or desirable for the individual in question to appear in person in the territory of the requesting Party. Parties may agree that the hearing shall be conducted by a judicial authority of the requesting Party and attended by a judicial authority of the requested Party.
 14. Mutual legal assistance may be refused:
 - (a) if the request is not made in conformity with this Article;
 - (b) if the requested Party considers that execution of the request is likely to prejudice its sovereignty, security, *ordre public* or other essential interests;
 - (c) if the authorities of the requested Party would be prohibited by its domestic law from carrying out the action requested with regard to any similar offence, had it been subject to investigation, prosecution or judicial proceedings under their own jurisdiction;
 - (d) where the request involves a crime where the maximum penalty in the requested Party is less than two years of imprisonment or other forms of deprivation of liberty or, if, in the judgment

of the requested Party, the provision of the assistance would impose a burden on its resources that is disproportionate to the seriousness of the crime; or

(e) if it would be contrary to the legal system of the requested Party relating to mutual legal assistance for the request to be granted.

15. Reasons shall be given for any refusal of mutual legal assistance.
16. A Party shall not decline to render mutual legal assistance under this Article on the ground of bank secrecy.
17. Parties may not refuse a request for mutual legal assistance on the sole ground that the offence is also considered to involve fiscal matters.
18. Parties may decline to render mutual legal assistance pursuant to this Article on the ground of absence of dual criminality. However, the requested Party may, when it deems appropriate, provide assistance, to the extent it decides at its discretion, irrespective of whether the conduct would constitute an offence under the domestic law of the requested Party.
19. The requested Party shall execute the request for mutual legal assistance as soon as possible and shall take as full account as possible of any deadlines suggested by the requesting Party and for which reasons are given, preferably in the request. The requested Party shall respond to reasonable requests by the requesting Party regarding progress in its handling of the request. The requesting Party shall promptly inform the requested Party when the assistance sought is no longer required.
20. Mutual legal assistance may be postponed by the requested Party on the ground that it interferes with an ongoing investigation, prosecution or judicial proceeding.
21. Before refusing a request pursuant to paragraph 14 or postponing its execution pursuant to paragraph 20, the requested Party shall consult with the requesting Party to consider whether assistance may be granted subject to such terms and conditions as it deems necessary. If the requesting Party accepts assistance subject to those conditions, it shall comply with the conditions.
22. The ordinary costs of executing a request shall be borne by the requested Party, unless otherwise agreed by the Parties concerned. If expenses of a substantial or extraordinary nature are or will be required to fulfill the request, the Parties shall consult to determine the terms and conditions under which the request will be executed as well as the manner in which the costs shall be borne.
23. In the event of a request, the requested Party:
 - (a) shall provide to the requesting Party copies of government records, documents or information in its possession that under its domestic law are available to the general public; and
 - (b) may, at its discretion, provide to the requesting Party in whole, in part or subject to such conditions as it deems appropriate, copies of any government records, documents or information in its possession that under its domestic law are not available to the general public.

24. Parties shall consider, as may be necessary, the possibility of concluding bilateral or multilateral agreements or arrangements that would serve the purposes of, give practical effect to, or enhance the provisions of this Article.

ARTICLE 30

Extradition

1. This Article shall apply to the criminal offences established in accordance with Article 14 of this Protocol when:
 - (a) the person who is the subject of the request for extradition is located in the territory of the requested Party;
 - (b) the criminal offence for which extradition is sought is punishable under the domestic law of both the requesting Party and the requested Party; and
 - (c) the offence is punishable by a maximum period of imprisonment or other forms of deprivation of liberty of at least four years or by a more severe penalty or such lesser period as agreed by the Parties concerned pursuant to bilateral and multilateral treaties or other international agreements.
2. Each of the criminal offences to which this Article applies shall be deemed to be included as an extraditable offence in any extradition treaty existing between Parties. The Parties undertake to include such offences as extraditable offences in every extradition treaty to be concluded between them.
3. If a Party that makes extradition conditional on the existence of a treaty receives a request for extradition from another Party with which it has no extradition treaty, it may consider this Protocol as the legal basis for extradition in respect of any criminal offence to which this Article applies.
4. Parties that do not make extradition conditional on the existence of a treaty shall recognize the criminal offences to which this Article applies as extraditable offences between themselves.
5. Extradition shall be subject to the conditions provided for by the domestic law of the requested Party or by applicable extradition treaties, including, inter alia, conditions in relation to the minimum penalty requirement for extradition and the grounds upon which the requested Party may refuse extradition.
6. Parties shall, subject to their domestic law, endeavour to expedite extradition procedures and to simplify evidentiary requirements relating thereto in respect of any criminal offences to which this Article applies.

7. A Party in whose territory an alleged offender is present, if it does not extradite such person in respect of a criminal offence to which this Article applies solely on the ground that he or she is one of its nationals, shall, at the request of the Party seeking extradition, be obliged to submit the case without undue delay to its competent authorities for the purpose of prosecution. Those authorities shall take their decision and conduct their proceedings in the same manner as in the case of any other offence of a similar nature under the domestic law of that Party. The Parties concerned shall cooperate with each other, in particular on procedural and evidentiary aspects, to ensure the efficiency of such prosecution.
8. Whenever a Party is permitted under its domestic law to extradite or otherwise surrender one of its nationals only upon the condition that the person will be returned to that Party to serve the sentence imposed as a result of the trial or proceedings for which the extradition or surrender of the person was sought and that Party and the Party seeking the extradition of the person agree with this option and other terms that they may deem appropriate, such conditional extradition or surrender shall be sufficient to discharge the obligation set forth in paragraph 7.
9. If extradition, sought for purposes of enforcing a sentence, is refused because the person sought is a national of the requested Party, the requested Party shall, if its domestic law so permits and in conformity with the requirements of such law, upon application of the requesting Party, consider the enforcement of the sentence that has been imposed under the domestic law of the requesting Party or the remainder thereof.
10. Any person regarding whom proceedings are being carried out in connection with any of the criminal offences to which this Article applies shall be guaranteed fair treatment at all stages of the proceedings, including enjoyment of all the rights and guarantees provided by the domestic law of the Party in the territory of which that person is present.
11. Nothing in this Protocol shall be interpreted as imposing an obligation to extradite if the requested Party has substantial grounds for believing that the request has been made for the purpose of prosecuting or punishing a person on account of that person's sex, race, religion, nationality, ethnic origin or political opinions or that compliance with the request would cause prejudice to that person's position for any one of these reasons.
12. Parties may not refuse a request for extradition on the sole ground that the offence is also considered to involve fiscal matters.
13. Before refusing extradition, the requested Party shall, where appropriate, consult with the requesting Party to provide it with ample opportunity to present its opinions and to provide information relevant to its allegation.
14. Parties shall seek to conclude bilateral and multilateral agreements or arrangements to carry out or to enhance the effectiveness of extradition. Where Parties are bound by an existing treaty or

intergovernmental arrangement the corresponding provisions of that treaty or intergovernmental arrangement shall apply unless the Parties agree to apply paragraph 1 to 13 in lieu thereof.

ARTICLE 31

Measures to ensure extradition

1. Subject to its domestic law and its extradition treaties, the requested Party may, upon being satisfied that the circumstances so warrant and are urgent and at the request of the requesting Party, take a person whose extradition is sought and who is present in its territory into custody or take other appropriate measures to ensure his or her presence at extradition proceedings.
2. Measures taken in accordance with paragraph 1 shall be notified, in conformity with national law, as appropriate and without delay, to the requesting Party.
3. Any person regarding whom the measures in accordance with paragraph 1 are being taken, shall be entitled to:
 - (a) communicate without delay with the nearest appropriate representative of the State of which that person is a national or, if that person is a stateless person, the State in the territory of which that person habitually resides; and
 - (b) be visited by a representative of that State.

PART VI: REPORTING

ARTICLE 32

Reporting and exchange of information

1. Each Party shall submit to the Meeting of the Parties, through the Convention Secretariat, periodic reports on its implementation of this Protocol.
2. The format and content of such reports shall be determined by the Meeting of the Parties. These reports shall form part of the regular WHO Framework Convention on Tobacco Control reporting instrument.
3. The content of the periodic reports referred to in paragraph 1, shall be determined having regard, inter alia, to the following:
 - (a) information on legislative, executive, administrative or other measures taken to implement this Protocol;
 - (b) information, as appropriate, on any constraints or barriers encountered in the implementation of this Protocol and on the measures taken to overcome those barriers;
 - (c) information, as appropriate, on financial and technical assistance provided, received, or requested for activities related to the elimination of illicit trade in tobacco products; and

(d) the information specified in Article 20.

In those cases when relevant data are already being collected as part of the Conference of the Parties reporting mechanism, the Meeting of the Parties shall not duplicate these efforts.

4. The Meeting of the Parties, pursuant to Articles 33 and 36, shall consider arrangements to assist developing-country Parties and Parties with economies in transition, at their request, in meeting their obligations under this Article.
5. The reporting of information under those Articles shall be subject to national law regarding confidentiality and privacy. Parties shall protect, as mutually agreed, any confidential information that is reported or exchanged.

PART VII: INSTITUTIONAL ARRANGEMENTS AND FINANCIAL RESOURCES

ARTICLE 33

Meeting of the Parties

1. A Meeting of the Parties is hereby established. The first session of the Meeting of the Parties shall be convened by the Convention Secretariat immediately before or immediately after the next regular session of the Conference of the Parties following the entry into force of this Protocol.
2. Thereafter, regular sessions of the Meeting of the Parties shall be convened by the Convention Secretariat, immediately before or immediately after regular sessions of the Conference of the Parties.
3. Extraordinary sessions of the Meeting of the Parties shall be held at such other times as may be deemed necessary by the Meeting or at the written request of any Party, provided that, within six months of the request being communicated to them by the Convention Secretariat, it is supported by at least one third of the Parties.
4. The Rules of Procedure and the Financial Rules of the Conference of the Parties to the WHO Framework Convention on Tobacco Control shall apply, *mutatis mutandis*, to the Meeting of the Parties unless the Meeting of the Parties decides otherwise.
5. The Meeting of the Parties shall keep under regular review the implementation of the Protocol and take the decisions necessary to promote its effective implementation.
6. The Meeting of the Parties shall decide on the scale and mechanism of the voluntary assessed contributions from the Parties to the Protocol for the operation of this Protocol as well as other possible resources for its implementation.
7. At each ordinary session, the Meeting of the Parties shall by consensus adopt a budget and workplan for the financial period until the next ordinary session, which shall be distinct from the

WHO Framework Convention on Tobacco Control budget and workplan.

ARTICLE 34

Secretariat

1. The Convention Secretariat shall be the Secretariat of this Protocol.
2. The functions of the Convention Secretariat with regard to its role as the secretariat of this Protocol shall be to:
 - (a) make arrangements for sessions of the Meeting of the Parties and any subsidiary bodies as well as working groups and other bodies established by the Meeting of the Parties and provide them with services as required;
 - (b) receive, analyse, transmit and provide feedback to Parties concerned as needed and to the Meeting of the Parties on reports received by it pursuant to this Protocol and facilitate the exchange of information among Parties;
 - (c) provide support to the Parties, particularly developing country Parties and Parties with economies in transition, on request, in the compilation, communication, and exchange of information required in accordance with the provisions of this Protocol, and assistance in the identification of available resources to facilitate implementation of the obligations under this Protocol;
 - (d) prepare reports on its activities under this Protocol under the guidance of and for submission to the Meeting of the Parties;
 - (e) ensure, under the guidance of the Meeting of the Parties, the necessary coordination with the competent international and regional intergovernmental organizations and other bodies;
 - (f) enter, under the guidance of the Meeting of the Parties, into such administrative or contractual arrangements as may be required for the effective discharge of its functions as secretariat to this Protocol;
 - (g) receive and review applications by intergovernmental and nongovernmental organizations wishing to be accredited as observers to the Meeting of the Parties, while ensuring that they are not affiliated with the tobacco industry, and present the reviewed applications to the Meeting of the Parties for its consideration; and
 - (h) perform other secretariat functions specified by this Protocol and such other functions as may be determined by the Meeting of the Parties.

ARTICLE 35

Relations between the meeting of the Parties and intergovernmental organizations

In order to provide technical and financial cooperation for achieving the objective of this Protocol, the Meetings of the Parties may request the cooperation of competent international and regional intergovernmental organizations, including financial and development institutions.

ARTICLE 36

Financial resources

1. Parties recognize the important role that financial resources play in achieving the objective of this Protocol, and acknowledge the importance of Article 26 of the WHO Framework Convention on Tobacco Control in achieving the objectives of the Convention.
2. Each Party shall provide financial support in respect of its national activities intended to achieve the objective of this Protocol, in accordance with its national plans, priorities and programmes.
3. Parties shall promote, as appropriate, the utilization of bilateral, regional, subregional and other multilateral channels to provide funding for strengthening the capacity of developing-country Parties and Parties with economies in transition in order to meet the objectives of this Protocol.
4. Without prejudice to Article 18, Parties are encouraged, subject to national laws and policies and where appropriate, to use any confiscated proceeds of crime deriving from the illicit trade in tobacco, tobacco products and manufacturing equipment to achieve the objectives set out in this Protocol.
5. Parties represented in relevant regional and international intergovernmental organizations and financial and development institutions shall encourage these entities to provide financial assistance for developing-country Parties and for Parties with economies in transition to assist them in meeting their obligations under this Protocol, without limiting the rights of participation within these organizations.
6. Parties agree that:
 - (a) to assist Parties in meeting their obligations under this Protocol, all relevant potential and existing resources available for activities related to the objective of this Protocol should be mobilized and utilized for the benefit of all Parties, especially developing-country Parties and Parties with economies in transition; and
 - (b) the Convention Secretariat shall advise developing-country Parties and Parties with economies in transition, upon request, on available sources of funding to facilitate implementation of their obligations under this Protocol.
7. Parties may require the tobacco industry to bear any costs associated with a Party's obligations to achieve the objectives of this Protocol, in compliance with Article 5.3 of the WHO Framework Convention on Tobacco Control.
8. Parties shall endeavour, subject to their domestic law, to achieve self-financing of the implementation of the Protocol including through the levying of taxes and other forms of charges on tobacco products.

PART VIII: SETTLEMENT OF DISPUTES

ARTICLE 37

Settlement of disputes

The settlement of disputes between Parties concerning the interpretation or application of this Protocol is governed by Article 27 of the WHO Framework Convention on Tobacco Control.

PART IX: DEVELOPMENT OF THE PROTOCOL

ARTICLE 38

Amendments to this Protocol

1. Any Party may propose amendments to this Protocol.
2. Amendments to this Protocol shall be considered and adopted by the Meeting of the Parties. The text of any proposed amendment to this Protocol shall be communicated to the Parties by the Convention Secretariat at least six months before the session at which it is proposed for adoption. The Convention Secretariat shall also communicate proposed amendments to the signatories of this Protocol and, for information, to the Depositary.
3. The Parties shall make every effort to reach agreement by consensus on any proposed amendment to this Protocol. If all efforts at consensus have been exhausted and no agreement reached, the amendment shall as a last resort be adopted by a three-quarters majority vote of the Parties present and voting at the session. For purposes of this Article, "Parties present and voting" means Parties present and casting an affirmative or negative vote. Any adopted amendment shall be communicated by the Convention Secretariat to the Depositary, who shall circulate it to all Parties for acceptance.
4. Instruments of acceptance in respect of an amendment shall be deposited with the Depositary. An amendment adopted in accordance with paragraph 3 shall enter into force for those Parties having accepted it on the ninetieth day after the date of receipt by the Depositary of an instrument of acceptance by at least two thirds of the Parties.
5. The amendment shall enter into force for any other Party on the ninetieth day after the date on which that Party deposits with the Depositary its instrument of acceptance of the said amendment.

ARTICLE 39

Adoption and amendment of annexes to this Protocol

1. Any Party may make proposals for an annex to this Protocol and may propose amendments to

annexes to this Protocol.

2. Annexes shall be restricted to lists, forms and any other descriptive material relating to procedural, scientific, technical or administrative matters.
3. Annexes to this Protocol and amendments thereto shall be proposed, adopted and enter into force in accordance with the procedure set forth in Article 38.

PART X: FINAL PROVISIONS

ARTICLE 40

Reservations

No reservations may be made to this Protocol.

ARTICLE 41

Withdrawal

1. At any time after two years from the date on which this Protocol has entered into force for a Party, that Party may withdraw from the Protocol by giving written notification to the Depositary.
2. Any such withdrawal shall take effect upon expiry of one year from the date of receipt by the Depositary of the notification of withdrawal or on such later date as may be specified in the notification of withdrawal.
3. Any Party that withdraws from the WHO Framework Convention on Tobacco Control shall also be considered as having withdrawn from this Protocol, with effect as of the date of its withdrawal from the WHO Framework Convention on Tobacco Control.

ARTICLE 42

Right to vote

1. Each Party to this Protocol shall have one vote, except as provided for in paragraph 2.
2. Regional economic integration organizations, in matters within their competence, shall exercise their right to vote with a number of votes equal to the number of their Member States that are Parties to the Protocol. Such an organization shall not exercise its right to vote if any of its Member States exercises its right, and vice versa.

ARTICLE 43

Signature

The Protocol shall be open for signature by all Parties to the WHO Framework Convention on Tobacco Control at World Health Organization Headquarters in Geneva from 10 to 11 January 2013, and thereafter at United Nations Headquarters in New York until 9 January 2014.

ARTICLE 44

Ratification, acceptance, approval, formal confirmation or accession

1. This Protocol shall be subject to ratification, acceptance, approval or accession by States and to formal confirmation or accession by regional economic integration organizations that are Party to the WHO Framework Convention on Tobacco Control. It shall be open for accession from the day after the date on which the Protocol is closed for signature. Instruments of ratification, acceptance, approval, formal confirmation or accession shall be deposited with the Depositary.
2. Any regional economic integration organization that becomes a Party without any of its Member States being a Party shall be bound by all the obligations under this Protocol. In the case of organizations one or more of whose Member States is a Party, the organization and its Member States shall decide on their respective responsibilities for the performance of their obligations under this Protocol. In such cases, the organization and the Member States shall not be entitled to exercise rights under this Protocol concurrently.
3. Regional economic integration organizations shall, in their instruments relating to formal confirmation or in their instruments of accession, declare the extent of their competence with respect to the matters governed by this Protocol. These organizations shall also inform the Depositary, who shall in turn inform the Parties, of any substantial modification to the extent of their competence.

ARTICLE 45

Entry into force

1. This Protocol shall enter into force on the ninetieth day following the date of deposit of the fortieth instrument of ratification, acceptance, approval, formal confirmation or accession with the Depositary.
2. For each Party to the WHO Framework Convention on Tobacco Control that ratifies, accepts, approves or formally confirms this Protocol or accedes thereto after the conditions set out in paragraph 1 for entry into force have been fulfilled, this Protocol shall enter into force on the ninetieth day following the date of deposit of its instrument of ratification, acceptance, approval, accession or formal confirmation.
3. For the purposes of this Article, any instrument deposited by a regional economic integration

organization shall not be counted as additional to those deposited by States Members of that organization.

ARTICLE 46
Depositary

The Secretary-General of the United Nations shall be the Depositary of this Protocol.

ARTICLE 47
Authentic texts

The original of this Protocol, of which the Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish texts are equally authentic, shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

PROTOKOL O ELIMINACIJI NEZAKONITE TRGOVINE DUVANSKIM PROIZVODIMA

Preambula

Članice ovog Protokola,

Imajući u vidu da je na pedeset šestoj skupštini SZO konsenzusom usvojena Okvirna konvencija SZO o kontroli duvana koja je stupila na snagu 27. februara 2005;

Prepoznajući da je Okvirna konvencija o kontroli duvana SZO jedan od najbrže ratifikovanih ugovora Ujedinjenih nacija i osnovni instrument za postizanje ciljeva Svjetske zdravstvene organizacije;

Pozivajući se na Preambulu Ustava Svjetske zdravstvene organizacije koja navodi da su najviši mogući zdravstveni standardi osnovno pravo svakog ljudskog bića bez obzira na rasu, vjeroispovest, politička uvjerenja, ekonomske ili socijalne uslove;

Odlučne takođe da daju prioritet njihovom pravu da zaštite javno zdravlje;

Duboko zabrinute da nezakonita trgovina duvanskim proizvodima doprinosi širenju duvanske epidemije, koja predstavlja globalni problem sa ozbiljnim posledicama po javno zdravlje koji stvara potrebu za efektivnim, odgovarajućim i sveobuhvatnim lokalnim i međunarodnim odgovorima;

Prepoznajući dalje da nezakonita trgovina duvanskim proizvodima narušava cjenovne i poreske mjere koje su utvrđene da bi se ojačala kontrola duvana i time povećava dostupnost i pristupačnost duvanskih proizvoda;

Ozbiljno zabrinute zbog negativnih efekata koje povećanje dostupnosti i pristupačnosti duvanskih proizvoda kojima se nedozvoljeno trguje imaju na javno zdravlje i dobrobit, naročito mladih ljudi, siromašnih i drugih ranjivih grupa ;

Ozbiljno zabrinute zbog neproporcionalnih ekonomskih i socijalnih implikacija nezakonite trgovine duvanskim proizvodima na zemlje u razvoju i zemlje sa ekonomijama u tranziciji;

Svjesne potrebe da se razviju naučni, tehnički i institucionalni kapaciteti za planiranje i implementaciju odgovarajućih nacionalnih, regionalnih i međunarodnih mjera za eliminaciju svih oblika nezakonite trgovine duvanskim proizvodima;

Potvrđujući da je pristup resursima i relevantnim tehnologijama od velikog značaja za poboljšanje sposobnosti članica, naročito zemljama u razvoju i zemalja sa ekonomijama u tranziciji, da eliminišu sve oblike nezakonite trgovine duvanskim proizvodima;

Potvrđujući takođe da se slobodne zone, iako uspostavljene da bi se omogućila zakonita trgovina, koriste da bi omogućile globalizaciju nezakonite trgovine duvanskim proizvodima, i za nezakonit tranzit krijumčarenih proizvoda i za proizvodnju zabranjenih duvanskih proizvoda;

Prepoznajući takođe da nezakonita trgovina duvanskim proizvodima narušava ekonomije članica i negativno utiče na njihovu stabilnost i bezbjednost;

Takođe svjesne da nezakonita trgovina duvanskim proizvodima generiše finansijski profit koji se koristi za finansiranje transnacionalnih kriminalnih aktivnosti, koje se miješaju u državne ciljeve;

Prepoznajući da nezakonita trgovina duvanskim proizvodima ugrožava zdravstvene ciljeve, nameće dodatne pritiske na zdravstvene sisteme i uzrokuje gubitke prihoda ekonomija Strana potpisnica;

Svjesne člana 5.3 Okvirne konvencije SZO o kontroli duvana u kojima su članice saglasne da u postavljanju i sprovođenju njihovih javnih zdravstvenih politika o kontroli duvana, članice djeluju kako bi zaštitile ove politike od komercijalnih i drugih sopstvenih interesa duvanske industrije u skladu s nacionalnim zakonodavstvom;

Naglašavajući potrebu da se budno prate svi napori duvanske industrije da se ugroze ili spriječe strategije u borbi protiv nezakonite trgovine duvanskim proizvodima i potrebu da se bude informisan o aktivnostima duvanske industrije koje imaju negativan uticaj na strategije u borbi protiv nezakonite trgovine duvanskim proizvodima;

Imajući u vidu član 6.2 Okvirne konvencije SZO o kontroli duvana, koja ohrabruje članice da zabrane ili ograniče, prema potrebi, prodaju i/ili uvoz duvanskih proizvoda oslobođenih poreza od strane međunarodnih putnika;

Prepoznajući takođe da duvan i duvanski proizvodi u međunarodnom tranzitu i pretovaru pronalaze kanal za nezakonitu trgovinu;

Uzimajući u obzir da efektivne mjere za sprječavanje i borbu protiv nezakonite trgovine duvanskim proizvodima zahtijevaju sveobuhvatan međunarodni pristup i blisku saradnju u svim aspektima nezakonite trgovine, uključujući, prema potrebi, nezakonitu trgovinu duvanom i opremom za proizvodnju;

Pozivajući se na i ističući značaj drugih međunarodnih ugovora, kao što je Konvencija Ujedinjenih nacija protiv transnacionalnog organizovanog kriminala i Konvencija Ujedinjenih nacija protiv korupcije i Konvencija Ujedinjenih nacija protiv nezakonite trgovine opojnim drogama i psihotropnim supstancama i obaveze koje su članice tih konvencija morati primijeniti, prema potrebi, relevantne odredbe ovih Konvencija da zabrane trgovinu duvanom, duvanskim proizvodima i opremom za proizvodnju i *podstičući* one Strane koje još nijesu postale članice ovih sporazuma da razmotre da to učine;

Prepoznajući potrebu da se izgradi jača saradnja između Sekretarijata Konvencije Okvirne konvencije SZO o kontroli duvana i kancelarije Ujedinjenih nacija za borbu protiv droge i kriminala i drugih tijela, prema potrebi;

Pozivajući se na član 15 Okvirne konvencije SZO o kontroli duvana, u kome članice prepoznaju, između ostalog, da je eliminacija svih oblika nezakonite trgovine duvanskim proizvodima, uključujući krijumčarenje i zabranjenu proizvodnju, suštinska komponenta u kontroli duvana;

S obzirom da ovaj Protokol nema namjeru da rješava pitanja koja se tiču prava intelektualnog vlasništva; i

Uvjerene da će dopunjavanje Okvirne konvencije SZO o kontroli duvana sveobuhvatnim protokolom predstavljati moćno i efektivno sredstvo u borbi protiv nezakonite trgovine duvanskim proizvodima i njenih ozbiljnih posledica;

Ovim su saglasne u sljedećem:

DIO I: UVOD

Član 1

Upotreba termina

1. „Posredovanje“ znači postupanje kao agent za druge, u sklapanju ugovora, kupovini ili prodaji u zamjenu za naknadu ili proviziju .
2. „Cigareta“ znači duvan za zavijanje cigareta za pušenje, zavijen u cigaret papir. Ovo ne obuhvata posebne regionalne proizvode poput bidisa, ang huna ili druge slične proizvode koji se mogu zamotati u papir ili lišće. Za potrebe člana 8 „cigareta“ takođe obuhvata fino sječeni duvan „uvij sam“ u svrhu pravljenja cigarete.
3. „Konfiskacija“, koja uključuje oduzimanje, gdje je primenljivo, znači trajno lišavanje imovine po nalogu suda ili drugog nadležnog organa.
4. „Kontrolisana isporuka“ znači tehnika dozvoljavanja da zabranjena ili sumnjiva pošiljka izađe iz, prođe kroz ili uđe na teritoriju jedne ili više Država uz znanje i pod nadzorom njihovih nadležnih organa, u cilju istrage krivičnog djela i identifikacije lica uključenih u izvršenje tog krivičnog djela.
5. „Slobodna zona“ znači dio teritorije Strane gdje se sva uvedena roba generalno smatra, u dijelu koji se tiče uvoznih taksu i poreza, da je van carinske teritorije;
6. „Nezakonita trgovina“ znači svaku praksu ili radnju zabranjenu zakonom i koja se odnosi na proizvodnju, isporuku, prijem, posjedovanje, distribuciju, prodaju ili kupovinu, uključujući svaku praksu ili radnju čiji je cilj da omogući takvu aktivnost.
7. „Licenca“ znači dozvola nadležnog organa nakon dostavljanja potrebnog zahtjeva ili druge dokumentacije nadležnom organu.
8. (a) „Proizvodna oprema“ znači mašine dizajnirane ili prilagođene da se koriste isključivo za proizvodnju duvanskih proizvoda i sastavni su dio proizvodnog procesa.

(b) „Svaki njen dio“ u kontekstu proizvodne opreme znači svaki dio koji se može utvrditi a koji je jedinstven za proizvodnu opremu koja se koristi u proizvodnji duvanskih proizvoda.
9. „Članica“ znači, osim ako kontekst drugačije ne ukazuje, članicu ovog Protokola.
10. „Lični podaci“ znači svaku informaciju koja se odnosi na identifikovano ili fizičko lice koje se može identifikovati.

11. „Organizacija za regionalnu ekonomsku integraciju“ označava organizaciju koja se sastoji od nekoliko suverenih država, a na koju su njene Države članice prenijele nadležnost nad nizom pitanja, uključujući ovlaštenje za donošenje obvezujućih odluka za njene Države članice u odnosu na ta pitanja.
12. „Lanac snabdijevanja“ obuhvata proizvodnju duvanskih proizvoda i proizvodne opreme; i uvoz ili izvoz duvanskih proizvoda i proizvodne opreme; i može obuhvatati, gdje je relevantno, jednu ili više sljedećih aktivnosti kada Strana tako odluči:
 - (a) maloprodaju duvanskih proizvoda;
 - (b) uzgajanje duvana, osim tradicionalnih malih uzgajivača, poljoprivrednika i proizvođača;
 - (c) prevoz komercijalnih količina duvanskih proizvoda ili proizvode opreme, i
 - (d) veleprodaju, posredovanje, skladištenje ili distribuciju duvana i duvanskih proizvoda ili proizvodne opreme.
13. „Duvanski proizvodi“ označavaju proizvode koji su u potpunosti ili djelimično izrađeni od lista duvana kao sirovine, a koji se proizvode da bi se koristili za pušenje, sisanje, žvakanje ili ušmrkavanje.
14. „Praćenje kretanja i porijekla“ znači sistematski monitoring i rekonstrukciju od strane nadležnih organa, ili bilo kog drugog lica koje postupa u njihovo ime, trase ili kretanja predmeta kroz lance snabdjevanja, kako je naznačeno u članu 8.

Član 2

Odnos između ovog Protokola i drugih sporazuma i zakonskih instrumenata

1. Odredbe Okvirne konvencije SZO o kontroli duvana koje se primjenjuju na njene protokole primjenjuju se i na ovaj Protokol.
2. Strane koje su članice one vrste ugovora pomenute u članu 2 Okvirne konvencije SZO o kontroli duvana dužne su da navedu te ugovore na sjednici članica kroz Sekretarijat Konvencije.
3. Ništa u ovom Protokolu ne utiče na prava, obaveze i odgovornosti bilo koje članice prema bilo kojoj drugoj međunarodnoj konvenciji, ugovoru ili međunarodnom sporazumu koji je na snazi za tu članicu a koju smatra da više doprinosi ostvarenju eliminacije nezakonite trgovine duvanskim proizvodima.
4. Ništa u ovom Protokolu ne utiče na druga prava, obaveze i odgovornosti članica po međunarodnom zakonu, uključujući Konvenciju Ujedinjenih nacija protiv transnacionalnog organizovanog kriminala.

Član 3

Cilj

Cilj ovog Protokola je da eliminiše sve oblike nezakonite trgovine duvanskim proizvodima, u skladu sa odredbama člana 15 Okvirne konvencije SZO o kontroli duvana.

DIO II: OPŠTE OBAVEZE

Član 4

Opšte obaveze

1. Pored odredbi člana 5 Okvirne konvencije SZO o kontroli duvana, članice su dužne da:

- (a) usvoje i implementiraju efektivne mjere za kontrolu ili regulisanje lanca snabdijevanja robe obuhvaćene ovim Protokolom kako bi spriječile, otkrile i istražile nezakonitu trgovinu i da u tom cilju međusobno sarađuju;
- (b) preduzimaju sve neophodne mjere u skladu sa svojim nacionalnim zakonodavstvom da povećaju efektivnost njihovih nadležnih organa, uključujući carinu i policiju odgovornih za prevenciju, zaustavljanje, otkrivanje, istragu, krivično gonjenje i eliminisanje svih oblika nezakonite trgovine robom obuhvaćenom ovim Protokolom;
- (c) usvoje efektivne mjere za omogućavanje ili dobijanje tehničke pomoći i finansijske podrške, izgradnju kapaciteta i međunarodnu saradnju za postizanje ciljeva ovog Protokola i da bi osigurale raspoloživost i obezbijedile razmjenu informacija prema ovom Protokolu sa nadležnim organima.
- (d) blisko sarađuju jedna s drugom, u skladu sa njihovim respektivnim domaćim pravnim i administrativnim sistemima, da bi povećale efektivnost aktivnosti policije u borbi protiv nezakonitih postupaka, uključujući krivična djela utvrđena u skladu sa članom 14 ovog Protokola;
- (e) sarađuju sa i obavještavaju, po potrebi, relevantne regionalne i međunarodne međuvladine organizacije u bezbjednoj razmeni informacija koje pokriva ovaj Protokol; i
- (f) u skladu sa sredstvima i resursima koji su im na raspolaganju, sarađuju na prikupljanju finansijskih resursa za efektivnu implementaciju ovog Protokola kroz bilateralne i multilateralne mehanizme finansiranja.

2. U sprovođenju svojih obaveza po ovom Protokolu, članice osiguravaju maksimalnu moguću transparentnost u pogledu svih interakcija koje mogu imati sa duvanskom industrijom.

Član 5

Zaštita ličnih podataka

Članice štite lične podatke pojedinaca bez obzira na nacionalnost ili mjesto prebivališta, u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom, uzimajući u obzir međunarodne standarde u vezi sa zaštitom ličnih podataka prilikom implementacije ovog Protokola.

DIO III: KONTROLA LANCA SNABDIJEVANJA

Član 6

Licenca, ekvivalentni sistem odobrenja ili kontrole

1. Da bi ostvarila ciljeve Okvirne konvencije SZO o kontroli duvana i u cilju eliminisanja nedozvoljene trgovine duvanskim proizvodima i proizvodnom opremom, svaka članica dužna je da zabrani vršenje bilo koje od sledećih aktivnosti od strane bilo kog fizičkog ili pravnog lica osim ako je to u skladu sa odobrenom licencom ili ekvivalentnom dozvolom (u daljem tekstu: licenca) ili implementiranim sistemom kontrole, nadležnog organa u skladu sa nacionalnim zakonom:
 - (a) proizvodnja duvanskih proizvoda i proizvodne opreme; i
 - (b) uvoz ili izvoz duvanskih proizvoda ili proizvodne opreme;
2. Svaka članica dužna je da izda licencu, u mjeri u kojoj to smatra adekvatnim, i kada sljedeće aktivnosti nijesu zabranjene nacionalnim zakonodavstvom, svako fizičko ili pravno lice koje se bavi:
 - (a) maloprodajom duvanskih proizvoda;
 - (b) uzgajanjem duvana, izuzev tradicionalnim malim uzgajivačima, poljoprivrednicima ili proizvođačima;
 - (c) prevozom komercijalnih količina duvanskih proizvoda ili proizvodne opreme; i
 - (d) veleprodajom, posredovanjem, skladištenjem ili distribucijom duvana i duvanskih proizvoda ili proizvodne opreme.
3. Da bi se osigurao efektivan sistem licenciranja, svaka članica je dužna da:
 - (a) uspostavi ili imenuje nadležni organ ili organe za izdavanje, obnavljanje, suspendovanje, ukidanje i/ili otkazivanje licence, u skladu sa odredbama ovog Protokola i u skladu sa svojim nacionalnim zakonodavstvom, da vrši aktivnosti definisane u stavu 1;

- (b) zahtijeva da svaki zahtjev za izdavanje licence sadrži sve neophodne informacije o podnosiocu zahtjeva, koje treba da uključuju, gdje je to moguće:
- (i) ukoliko je podnosilac zahtjeva fizičko lice, informacije vezane za njegov ili njen identitet, uključujući ime i prezime, registarski broj preduzeća (ako postoji), poreski identifikacioni broj (ako postoji) i sve druge informacije koje omogućavaju izvršenje identifikacije;
 - (ii) ukoliko je lice koje se prijavljuje za licencu pravno lice, informacije vezane za njegov identitet, uključujući ime i prezime, registarski broj preduzeća, datum i mjesto osnivanja, mjesto sjedišta i osnovno mjesto poslovanja, primjenljivi poreski identifikacioni broj, kopiju statuta ili ekvivalentna dokumenta, njegova povezana lica, imena njegovih direktora i svih ovlašćenih predstavnika, uključujući sve druge informacije koje omogućavaju izvršenje identifikacije;
 - (iii) tačnu adresu proizvodnih jedinica, lokaciju skladišta i kapacitet proizvodnje kojom upravlja lice koje se prijavljuje za licencu;
 - (iv) detaljni podaci o duvanskim proizvodima i proizvodnoj opremi obuhvaćenih zahtjevom kao što su opis proizvoda, naziv, registrovana robna marka, ako postoji, dizajn, brend, model ili izrada i serijski broj proizvodne opreme;
 - (v) opis mjesta na kome će proizvodna oprema ugrađena i korišćena;
 - (vi) dokumentaciju ili izjavu u vezi sa bilo kakvom kaznenom evidencijom;
 - (vii) kompletnu identifikaciju o računima u banci koji se namjeravaju koristiti u relevantnim transakcijama i druge relevantne informacije o plaćanju; i
 - (viii) opis željene upotrebe i ciljnog tržišta za prodaju duvanskih proizvoda, pri čemu posebnu pažnju treba posvetiti da se osigura da je proizvodnja ili snabdijevanje duvanskim proizvodima u skladu sa potražnjom koja može razumno da se očekuje;
- (c) vrši nadzor i prikuplja, gdje je to moguće, sve takse za izdavanje licence koje mogu da se naplaćuju i da razmotri njihovu upotrebu za efektivnu administraciju i sprovođenje sistema licenciranja ili za javno zdravlje ili bilo koju drugu povezanu aktivnost u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom;
- (d) preduzima odgovarajuće mjere da bi spriječila, otkrila i istražila sve nepravilne ili lažne prakse u funkcionisanju sistema licenciranja;

- (e) preuzima, gdje je to moguće, mjere kao što su periodični pregledi, obnavljanje, inspekcija ili revizija licenci;
 - (f) uspostavi, gdje je to moguće, vremenski okvir za isticanje licenci i neophodno ponovno podnošenje zahtjeva ili ažuriranje informacija u zahtjevu;
 - (g) zahtijeva od svih licenciranih fizičkih ili pravnih lica da unaprijed obavijesti nadležni organ o svakoj promjeni lokacije svog poslovanja ili svakoj drugoj značajnoj promjeni informacija relevantnih za djelatnosti za koje je licenciran;
 - (h) obaveže sva licencirana fizička ili pravna lica da obavijeste nadležni organ, za odgovarajuću aktivnost, o svakom sticanju uli otuđenju proizvodne opreme; i
 - (i) osigura da se uništavanje bilo koje takve opreme ili njenog dijela odvija pod nadzorom nadležnog organa.
4. Svaka članica dužna je da osigura da se nijedna licenca ne prenosi i/ili ustupa prije nego od nosioca licence dobije odgovarajuće informacije iz stava 3 i bez prethodnog odobrenja nadležnog organa.
5. Pet godina nakon stupanja na snagu ovog Protokola, Sjednica članica na svojoj sljedećoj sjednici osigurava da se obavljeno istraživanje na osnovu dokaza sprovodi kako bi se utvrdilo da li postoje bilo kakvi ključni inputi koji su esencijalni za proizvodnju duvanskih proizvoda, da li se mogu utvrditi i postati predmet efektivnog mehanizma kontrole. Na osnovu takvog istraživanja, Sjednica članica razmatra odgovarajuće djelovanje.

Član 7

Detaljna provjera poslovanja

1. Svaka članica zahtijeva u skladu sa njenim nacionalnim zakonodavstvom i ciljevima Okvirne konvencije SZO o kontroli duvana, da sva fizička i pravna lica koja se bave lancem snabdijevanja duvanom, duvanskim proizvodima i proizvodnom opremom:
- (a) obavljanje detaljne provjere poslovanja (due diligence) prije početka i tokom poslovnog odnosa;
 - (b) prate prodaju svojim klijentima kako bi osigurali da su količine u skladu sa potražnjom u okviru ciljnog tržišta za prodaju ili korišćenje; i
 - (c) prijave nadležnim organima sve dokaze da se klijent bavi aktivnostima koje su u suprotnosti sa njegovim obavezama koje proizilaze iz ovog Protokola.
2. Detaljna analiza poslovanja u skladu sa stavom 1, na odgovarajući način, u skladu sa nacionalnim

zakonodavstvom i ciljevima Okvirne konvencije SZO o kontroli duvana, obuhvata, između ostalog, zahtjeve za identifikaciju klijenta poput dobijanja i ažuriranja informacija u vezi sa sljedećim:

- (a) utvrđivanjem da je to fizičko ili pravno lice nosilac licence u skladu sa članom 6;
 - (b) kada je klijent fizičko lice, informacije u vezi sa njegovim ili njenim identitetom, uključujući ime i prezime, trgovačko ime, registarski broj preduzeća (ako postoji), poreski identifikacioni broj (ako postoji) i sve druge informacije koje omogućavaju izvršenje njegove ili njene zvanične identifikacije;
 - (c) kada je klijent pravno lice, informacije vezane za njegov identitet, uključujući ime i prezime, trgovačko ime, registarski broj preduzeća, datum i mjesto osnivanja, mjesto sjedišta i osnovno mjesto poslovanja, primjenljivi poreski identifikacioni broj, kopiju statuta ili ekvivalentna dokumenta, njegova povezana lica, imena njegovih direktora i svih ovlašćenih predstavnika, uključujući i imena predstavnika i verifikaciju njihove zvanične identifikacije;
 - (d) opis namjeravanog korišćenja i ciljnog tržišta za prodaju duvana, duvanskih proizvoda ili proizvodne opreme; i
 - (e) opis lokacije gdje će se proizvodna oprema ugraditi i koristiti.
3. Detaljna analiza poslovanja u skladu sa stavom 1 može obuhvatati zahtjeve za identifikaciju klijenta poput dobijanja i ažuriranja informacija u vezi sa sljedećim:
- (a) dokumentacijom ili izjavom o svim kaznenim evidencijama; i
 - (b) identifikacijom računa u banci namijenjenih za korišćenje u transakcijama.
4. Svaka članica je dužna, na osnovu dostavljenih informacija iz stava 1(c), da preduzme sve neophodne mjere za osiguravanje usklađenosti sa obavezama koje proizilaze iz ovog Protokola, a koje mogu uključivati utvrđivanje klijenta u okviru nadležnosti članice da postane blokiran klijent kako je definisano nacionalnim zakonodavstvom.

Član 8

Praćenje kretanja i praćenje porijekla

1. U cilju dodatnog obezbjeđivanja lanca snabdijevanja i da bi se pružila pomoć u istragama nezakonite trgovine duvanskim proizvodima, članice saglasne su da će u roku od pet godina od stupanja na snagu ovog Protokola uspostaviti globalni režim praćenja kretanja i praćenja porijekla koji će se sastojati od nacionalnih i/ili regionalnih sistema praćenja kretanja i porijekla i globalnog centralnog mjesta za razmjenu informacija koje se nalazi u Sekretarijatu Konvencije Okvirne konvencije SZO o kontroli duvana i koja je dostupna svim članicama, koja omogućuje Stranama potpisnicama da vrše upite i dobijaju relevantne informacije.

2. Svaka članica uspostavlja, u skladu sa ovim članom, sistem za praćenje kretanja i porijekla, koji kontroliše ta članica, svih duvanskih proizvoda koji se proizvode na ili uvoze na njenu teritoriju, uzimajući u obzir svoje nacionalne ili regionalno specifične potrebe i najbolje prakse koje su joj na raspolaganju.
3. Da bi se omogućilo efektivno praćenje kretanja i praćenje porijekla, svaka članica zahtijeva da se jedinstvene, bezbjedne i neuklonjive identifikacione oznake (dalje u tekstu: identifikacione oznake) poput šifri ili markica postave na ili čine dio svih jedinstvenih jediničnih pakovanja i paklica i svih spoljnih pakovanja cigareta u roku od pet godina i drugih duvanskih proizvoda u roku od deset godina od stupanja na snagu ovog Protokola za tu članicu; i
4. Svaka članica je dužna da, u svrhu stava 3, u sklopu globalnog režima praćenja kretanja i praćenja porijekla, zahtijeva da sljedeće informacije budu raspoložive, bilo direktno ili putem linka, koje bi pomogle članicama da utvrde porijeklo duvanskih proizvoda, tačke skretanja gdje je to primjenljivo i da prate i kontrolišu kretanje duvanskih proizvoda i njihov pravni status:
 - (a) datum i lokacija proizvodnje;
 - (b) proizvodni pogon;
 - (c) mašine korišćene za proizvodnju duvanskih proizvoda;
 - (d) proizvodna serija ili vrijeme proizvodnje;
 - (e) ime, faktura, broj porudžbenice i potvrda o plaćanju prvog klijenta koji nije povezan sa proizvođačem;
 - (f) ciljno tržište za maloprodaju;
 - (g) opis proizvoda;
 - (h) skladištenje i isporuka;
 - (i) identitet svih poznatih naknadnih kupaca; i
 - (j) predviđena ruta za isporuku, datum isporuke, odredište isporuke, mjesto utovara i izvršilac.

4.2 Informacije iz podstavova (a), (b), (g) i gde je primjenljivo (f) čine dio jedinstvenih identifikacionih oznaka.

4.3 Kada informacije iz podstava (f) nijesu dostupne u vrijeme označavanja, članice zahtijevaće dodatne informacije u skladu sa članom 15.2(a) Okvirne konvencije SZO o kontroli duvana.

5. Svaka članica zahtijeva, u vremenskom roku navedenom u ovom članu, da informacije navedene u stavu 4 budu zabilježene, u vrijeme proizvodnje ili u vrijeme prvog otpremanja od strane bilo kog proizvođača ili u vrijeme uvoza na njenu teritoriju.
6. Svaka članica dužna je da osigura da su informacije zabilježene u skladu sa stavom 5 dostupne putem veze sa jedinstvenom identifikacionom oznakom koja se zahtijeva u skladu sa stavovima 3 i 4.
7. Svaka članica dužna je da osigura da informacije zabilježene u skladu sa stavom 5 ovog člana, kao i jedinstvene identifikacione oznake koje omogućavaju da tako dostupne informacije u skladu sa stavom 6 ovog člana budu unijete u formatu koji utvrđuje ili odobrava ta članica i njen nadležni organ.
8. Svaka članica osigurava da su informacije evidentirane prema stavu 5 dostupne na zahtjev u centralnom mjestu za globalnu razmjenu informacija, u skladu sa stavom 9, putem standardnog elektronskog, obezbijeđenog interfejsa sa njenim nacionalnim i/ili regionalnim centralnim mjestom. Centralno mjesto za globalnu razmjenu informacija priprema listu nadležnih organa članica i stavlja je na raspolaganje članicama.
9. Svaka članica ili nadležni organ:
 - (a) ima pristup informacijama navedenim u stavu 4 pravovremeno postavljanjem upita centralnom mjestu za globalnu razmjenu informacija;
 - (b) zahtijevanjem takvih informacija kada je to neophodno u svrhu otkrivanja ili istrage nezakonite trgovine duvanskim proizvodima;
 - (c) neće nerazumno zadržavati informacije;
 - (d) odgovara na zahtjeve za informacijama u vezi sa stavom 4, u skladu sa svojim nacionalnim zakonodavstvom; i
 - (e) štiti i čuva povjerljivim, kako se međusobno dogovori, sve informacije koje se razmjenjuju.

10. Svaka članica zahtijeva dodatni razvoj i širenje opsega relevantnog sistema za praćenje kretanja i praćenje porijekla do momenta do kada sve naknade, relevantni porezi i, kada je primjenljivo, druge obaveze budu plaćene u trenutku proizvodnje, uvoza ili oslobađanja od carinske ili akcizne kontrole.
11. Članice sarađuju međusobno i sa nadležnim međunarodnim organizacijama, kako se međusobno dogovore, u razmjeni i razvijanju najboljih praksi za sisteme praćenja kretanja i praćenja porijekla, uključujući:
 - (a) omogućavanje razvoja, transfera i nabavke unaprijeđenih tehnologija za praćenje kretanja i praćenje porijekla, uključujući znanja, vještine, kapacitet i stručnost;
 - (b) programe podrške za obuku i jačanje kapaciteta za Strane potpisnice koje izraze takvu potrebu; i
 - (c) dalji razvoj tehnologija za obilježavanje i skeniranje jediničnih pakovanja i pakovanja duvanskih proizvoda kojima će se omogućiti pristup informacijama navedenim u stavu 4.
12. Obaveze dodijeljene članici ne obavlja niti se delegiraju duvanskoj industriji.
13. Svaka članica dužna je da osigura da njeni nadležni organi, prilikom učešća u režimu praćenja kretanja i praćenja porijekla, imaju interakciju sa duvanskom industrijom i onima koji predstavljaju interese duvanske industrije, samo u mjeri u kojoj je to strogo neophodno radi implementacije ovog člana.
14. Svaka članica može zahtijevati od duvanske industrije da snosi sve troškove u vezi sa obavezama te članice prema ovom članu 8.

Član 9

Vođenje evidencije

1. Svaka članica dužna je da zahtijeva, prema potrebi, da sva fizička i pravna lica koja se bave lancem snabdijevanja duvanom, duvanskim proizvodima i proizvodnom opremom da vode potpunu i tačnu evidenciju svih relevantnih transakcija. Takva evidencija mora omogućiti punu odgovornost za materijale koje koriste u proizvodnji svojih duvanskih proizvoda.
2. Svaka članica dužna je da zahtijeva, prema potrebi, da lica kojima je izdata licenca u skladu sa članom 5 dostave na zahtjev sljedeće informacije nadležnim organima:
 - (a) opšte informacije o tržišnom obimu, trendovima, prognozama i druge relevantne informacije; i

- (b) količinama duvanskih proizvoda i proizvodne opreme koje su u posjedu, pod nadzorom ili pod kontrolom lica nosioca licence, koje se drže u carinskim ili akciznim skladištima u režimu tranzita ili pretovara ili suspendovanja carine na dan zahtjeva.
3. U pogledu duvanskih proizvoda i proizvodne opreme koji se prodaju ili proizvode na teritoriji članice za izvoz ili koji podliježu suspenziji kretanja u tranzitu ili pretovara zbog carine na teritoriji članice, svaka članica je dužna, po potrebi, da zahtijeva da lica kojima je izdata licenca u skladu sa članom 6 dostave, na zahtjev, nadležnim organima u zemlji otpremanja (elektronskim putem, gdje postoji infrastruktura) u trenutku napuštanja teritorije njihove kontrole sljedeće informacije:
- (a) datum isporuke sa posljednjeg mjesta fizičke kontrole proizvoda;
 - (b) detaljne informacije vezane za otpremljene proizvode (uključujući brend, količinu, skladište);
 - (c) namjeravana trasa i destinacija isporuke;
 - (d) identitet fizičkog ili pravnog lica kome se isporučuju proizvodi;
 - (e) način transporta, uključujući identitet špeditera;
 - (f) očekivani datum dospijeca isporuke na ciljanu destinaciju isporuke; i
 - (g) ciljno tržište za maloprodaju ili korišćenje.
4. Ako je izvodljivo, svaka članica dužna je da zahtijeva da uzgajivači duvana, izuzev tradicionalnih uzgajivača koji rade na nekomercijalnoj osnovi, vode potpunu i tačnu evidenciju o svim relevantnim transakcijama u koje su uključeni, u skladu sa svojim nacionalnim zakonodavstvom.
5. Za potrebe implementacije stava 1, svaka članica usvaja efektivne zakonske, izvršne, administrativne ili druge mere kojima se zahtijeva da se cjelokupna evidencija:
- (a) čuva u periodu od najmanje četiri godine;
 - (b) stavlja na uvid nadležnim organima; i
 - (c) čuva u formatu koji zahtijevaju nadležni organi.

6. Svaka članica, po potrebi i u skladu sa nacionalnim zakonima, uspostavlja sistem za razmjenu detalja sadržanih u evidenciji koja se vodi u skladu sa ovim članom sa drugim članicama.
7. Članice nastoje da sarađuju međusobno i sa nadležnim međunarodnim organizacijama, u progresivnoj razmjeni i razvoju unaprijeđenih sistema za vođenje evidencije.

Član 10

Bezbjednost i preventivne mere

1. Svaka članica, po potrebi, u skladu sa svojim nacionalnim zakonodavstvom i ciljevima Okvirne konvencije SZO o kontroli duvana, zahtijeva da sva fizička i pravna lica u skladu sa članom 6 preduzimaju sve neophodne mjere da spriječe skretanje duvanskih proizvoda u kanale nedozvoljene trgovine, uključujući, između ostalog:
 - (a) izvještavanje nadležnim organima;
 - (i) o prekograničnom transferu značajnih količina gotovog novca u iznosima propisanim nacionalnim zakonodavstvom ili o prekograničnim plaćanjima u naturi; i
 - (ii) svim „sumnjivim transakcijama“; i
 - (b) snabdijevanju duvanskih proizvoda ili proizvodne opreme samo u iznosima koji odgovaraju potražnji za takvim proizvodima u okviru ciljnog tržišta za maloprodaju ili korišćenje.
2. Svaka članica, po potrebi, u skladu sa svojim nacionalnim zakonodavstvom i ciljevima Okvirne konvencije SZO o kontroli duvana, zahtijeva da plaćanja za transakcije koje obavljaju fizička ili pravna lica u skladu sa članom 6 budu dozvoljena samo u valuti i u istom iznosu koji je naveden na fakturi i samo kroz pravne modalitete plaćanja finansijskih institucija koje se nalaze na teritoriji ciljnog tržišta za maloprodaju i ne mogu se vršiti putem bilo kog drugog alternativnog sistema doznaka.
3. Članica može da zahtijeva da se sva da plaćanja za transakcije koje obavljaju fizička ili pravna lica u skladu sa članom 6 za materijale koji se koriste za proizvodnju duvanskih proizvoda u njenoj nadležnosti budu dozvoljena samo u valuti i u istom iznosu koji je naveden na fakturi i samo kroz pravne modalitete plaćanja finansijskih institucija koje se nalaze na teritoriji ciljnog tržišta za maloprodaju i ne mogu se vršiti putem bilo kog drugog alternativnog sistema doznaka.
4. Svaka članica osigurava da svako kršenje zahtjeva iz ovog člana podliježe odgovarajućim krivičnim, građanskim ili administrativnim procedurama i efektivnim, proporcionalnim i destimulativnim sankcijama, uključujući, po potrebi, suspenziju ili ukidanje licence.

Član 11

Prodaja preko interneta, telekomunikacija ili drugih tehnologija u razvoju

1. Svaka članica dužna je da zahtijeva da se sva pravna i fizička lica koja se bave transakcijama u vezi sa duvanskim proizvodima preko interneta, telekomunikacija ili drugih načina prodaje zasnovanih na tehnologiji u razvoju pridržavaju svih relevantnih obaveza obuhvaćenih ovim Protokolom.

2. Svaka članica razmatra zabranu maloprodaje duvanskih proizvoda preko interneta, telekomunikacija ili drugih načina prodaje zasnovanih na tehnologiji u razvoju.

Član 12

Slobodne zone i međunarodni tranzit

1. Svaka strana dužna je da, u roku od tri godine nakon stupanja na snagu ovog Protokola za tu članicu, implementira efektivne kontrole svake proizvodnje i transakcija duvanom i duvanskim proizvodima, u slobodnim zonama, korišćenjem svih relevantnih mjera predviđenih ovim Protokolom.
2. Pored toga, zabranjeno je miješanje duvanskih proizvoda sa neduvanskim proizvodima u jednom kontejneru ili bilo kojoj drugoj sličnoj prevoznj jedinici u vrijeme uklanjanja iz slobodnih zona.
3. Svaka članica je dužna, u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom, da usvoji i primijeni kontrolne i mjere verifikacije na međunarodni tranzit ili pretovar na svojoj teritoriji duvanskih proizvoda i proizvodne opreme u skladu sa odredbama ovih Protokola u cilju sprječavanja nezakonite trgovine tim proizvodima.

Član 13

Bescarinska prodaja

1. Svaka članica sprovodi efektivne mjere da uskladi svu bescarinsku (*duty free*) prodaju sa svim relevantnim odredbama ovog Protokola, uzimajući u obzir član 6 Okvirne konvencije SZO o kontroli duvana.
2. Najkasnije pet godina nakon stupanja na snagu ovog Protokola, Sjednica članica osigurava na svom narednom zasijedanju da se istraživanje utemeljeno na dokazima obavlja kako bi se potvrdio obim nezakonite trgovine duvanskim proizvodima u vezi sa bescarinskom prodajom takvih proizvoda. Na osnovu takvog istraživanja, Sjednica članica razmatra odgovarajuće dalje mjere.

DIO IV: PREKRŠAJI

Član 14

Nezakonito ponašanje, uključujući krivična djela

1. Svaka članica usvaja, u skladu sa osnovnim principima svog domaćeg zakonodavstva, one zakonske i druge mjere koje mogu biti neophodne da bi se sljedeće radnje ustanovile kao nezakonite u skladu sa njenim domaćim zakonima:
 - (a) proizvodnja, veleprodaja, posredovanje, prodaja, transport, distribucija, skladištenje, isporuka, uvoz ili izvoz duvana, duvanskih proizvoda ili proizvodne opreme suprotno odredbama ovog Protokola;

(b) (i) proizvodnja, veleprodaja, posredovanje, prodaja, transport, distribucija, skladištenje, isporuka, uvoz ili izvoz duvana, duvanskih proizvoda ili proizvodne opreme bez plaćanja važećih carina, poreza i drugih naknada ili bez važećih fiskalnih pečata, jedinstvenih identifikacionih oznaka ili bilo kojih drugih potrebnih oznaka ili naljepnica;

(ii) sva druga djela krijumčarenja ili pokušaja krijumčarenja duvana, duvanskih proizvoda ili proizvodne opreme koja nijesu obuhvaćena stavom (b)(i);

(c) (i) svaki drugi oblik nezakonite proizvodnje duvana, duvanskih proizvoda ili proizvodne opreme ili duvanskih pakovanja sa lažnim fiskalnim markicama, jedinstvenim identifikacionim oznakama ili bilo kojim drugim potrebnim oznakama ili naljepnicama;

(ii) veleprodaja, posredovanje, prodaja, transport, distribucija, skladištenje, isporuka, uvoz ili izvoz nedozvoljeno proizvedenog duvana, nedozvoljenih duvanskih proizvoda, proizvoda koji nose lažne fiskalne markice i/ili druge potrebne oznake i naljepnice ili nedozvoljena proizvodna oprema;

(d) miješanje duvanskih proizvoda sa neduvanskim proizvodima tokom progresije kroz lanac snabdijevanja u svrhu prikriivanja ili maskiranja duvanskih proizvoda;

(e) miješanje duvanskih proizvoda sa neduvanskim proizvodima suprotno članu 12.2 ovog Protokola;

(f) korišćenje interneta, telekomunikacija ili bilo kojih drugih načina prodaje duvanskih proizvoda zasnovanih na tehnologiji u razvoju u suprotnosti sa ovim Protokolom;

(g) dobijanje, od strane lica licenciranog u skladu sa članom 6, duvana, duvanskih proizvoda ili proizvodne opreme od lica koje bi trebalo da je, ali nije licencirano u skladu sa članom 6;

(h) ometanje bilo kog javnog službenika ili ovlašćenog službenika u obavljanju dužnosti u vezi sa prevencijom, zaustavljanjem, otkrivanjem, istragom ili otklanjanjem nezakonite trgovine duvanom, duvanskim proizvodima ili proizvodnom opremom;

(i) (i) davanje bilo kakve materijalne izjave koja je lažna, obmanjujuća ili nepotpuna, ili ako nedavanje svih potrebnih informacija bilo kom javnom službeniku ili ovlašćenom službeniku u obavljanju dužnosti koja se odnosi na prevenciju, odvracanje, otkrivanje, istragu ili otklanjanje nedozvoljene trgovine duvanom, duvanskim proizvodima ili proizvodnom opremom i kada nije u suprotnosti sa pravom na ćutanje;

(ii) netačno prijavljivanje na zvaničnim obrascima opisa, količine i vrijednosti duvana, duvanskih proizvoda ili proizvodne opreme ili svih drugih informacija navedenih u Protokolu radi:

(a) izbjegavanja plaćanja važećih carina, poreza i drugih naknada ili

(b) prejudiciranja bilo kojih mjera kontrole za prevenciju, zaustavljanje, otkrivanje, istragu ili uklanjanje nedozvoljene trgovine duvanom, duvanskim proizvodima ili proizvodnom opremom;

(iii) nesačinjavanje ili nevođenje evidencije predviđene ovim Protokolom ili vođenje lažne evidencije; i

(j) pranje prihoda od nezakonitog ponašanja utvrđenog kao krivično djelo u skladu sa stavom 2.

2. Svaka članica, u skladu sa osnovnim načelima svog domaćeg prava, utvrđuje koje od nezakonitog ponašanja iz stava 1 ili bilo kog drugog ponašanja u vezi sa nezakonitom trgovinom duvanom, duvanskim proizvodima i proizvodnom opremom u suprotnosti s odredbama ovoga Protokola predstavlja krivično djelo i usvaja zakonodavne i druge mjere koje mogu biti potrebne za davanje snage takvom utvrđivanju.
3. Svaka članica obaviještava Sekretarijat ovog Protokola koje od nezakonitog ponašanja iz stavova 1 i 2 koje je ta Strana utvrdila da predstavlja krivično djelo u skladu sa stavom 2, i dostavlja Sekretarijatu kopije svojih zakona, ili njihov opis, koji podržavaju stav 2, i sve naknadne izmjene tih zakona.
4. Kako bi se poboljšala međunarodna saradnja u borbi protiv krivičnih djela u vezi sa nedozvoljenom trgovinom duvana, duvanskih proizvoda i proizvodne opreme, članice se podstiču da preispitaju svoje nacionalne zakone o pranju novca, uzajamnoj pravnoj pomoći i izručenju, uzimajući u obzir relevantne međunarodne konvencije čije su članice, kako bi osigurale da su na snazi u sprovođenju odredbi ovoga Protokola.

Član 15

Odgovornost pravnih lica

1. Svaka članica usvaja one mjere koje mogu biti neophodne, u skladu sa njenim pravnim principima, za utvrđivanje odgovornosti pravnih lica za nezakonito ponašanje, uključujući krivična djela definisana u članu 14 ovog Protokola.
2. U skladu sa zakonskim principima svake članice, odgovornost pravnih lica može biti krivična, građanska ili administrativna.

3. Takva odgovornost ne dovodi u pitanje odgovornost fizičkih lica koja su učestvovala u nezakonitom ponašanju ili počinila krivična djela utvrđena u skladu sa nacionalnim zakonom i propisima i članom 14 ovog Protokola.

Član 16

Krivično gonjenje i sankcije

1. Svaka članica usvaja one mjere koje mogu biti neophodne, u skladu sa nacionalnim zakonom, da osiguraju da fizička i pravna lica koja se smatraju odgovornim za nezakonito ponašanje, uključujući krivična djela utvrđena u skladu sa članom 14 podliježu efektivnim, proporcionalnim i destimulativnim krivičnim i nekrivičnim sankcijama, uključujući monetarne sankcije.
2. Svaka članica nastoji da osigura da se sva diskreciona zakonska ovlašćenja prema njenom domaćem zakonu u pogledu krivičnog gonjenja lica za nezakonito ponašanje, uključujući krivična djela utvrđena prema članu 14, sprovede kako bi se maksimizirala efektivnost mjera za sprovođenje zakona u pogledu takvog nezakonitog ponašanja, uključujući krivična djela, i uz dužnu pažnju prema potrebi da se obeshrabri takvo nezakonito ponašanje, uključujući krivična djela.
3. Ništa sadržano u ovom Protokolu ne utiče da su principi da se opis nezakonitog ponašanja, uključujući krivična djela utvrđena u skladu sa ovim Protokolom i važećom pravnom odbranom ili drugim pravnim principima koji kontrolišu zakonitost ponašanja rezervisani na domaće zakonodavstvo članice i da se takvo nezakonito ponašanje, uključujući krivična djela, krivično gone i sankcionišu u skladu sa tim zakonom.

Član 17

Plaćanje zapljene

Članice treba, u skladu sa svojom domaćim zakonodavstvom, da razmotre usvajanje onih zakonskih i drugih mjera koje mogu biti neophodne da bi ovlastile nadležne organe da nametnu plaćanje iznosa proporcionalnog izgubljenim porezima i taksama od proizvođača, distributera, uvoznika ili izvoznika zaplijenjenog duvana, duvanskih proizvoda i/ili proizvodne opreme.

Član 18

Otuđenje ili uništavanje

Sav konfiskovan duvan, duvanski proizvodi i proizvodna oprema moraju biti uništeni korišćenjem metoda koje ne zagađuju životnu sredinu, u najvećoj mogućoj mjeri, ili otuđeni u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom.

Član 19

Specijalne tehnike istrage

1. Ukoliko osnovni principi njihovog domaćeg pravnog sistema to dozvoljavaju, svaka članica je dužna, u okviru svojih mogućnosti i pod uslovima propisanim u domaćem zakonodavstvu, da preduzme neophodne mjere da bi omogućila odgovarajuću upotrebu kontrolisane isporuke i, gdje to smatra adekvatnim, upotrebu drugih specijalnih tehnika istrage, kao što su elektronski ili drugi oblici nadzora i tajne operacije od strane svojih nadležnih organa na njenoj teritoriji u cilju efektivne borbe protiv nezakonite trgovine duvanom, duvanskim proizvodima ili proizvodnom opremom.
2. U cilju sprovođenja istrage krivičnih djela utvrđenih u skladu sa članom 14, članice se podstiču na zaključivanje, kada je to potrebno, odgovarajućih bilateralnih ili multilateralnih sporazuma ili aranžmana za upotrebu tehnika navedenih u stavu 1 u kontekstu saradnje na međunarodnom nivou.
3. U odsustvu sporazuma ili aranžmana navedenih u stavu 2, odluka da se upotrebe takve specijalne tehnike istrage na međunarodnom nivou donosi se po principu „od slučaja do slučaja“ i pri tome je moguće, kada je potrebno, uzeti u obzir finansijske aranžmane i sporazume vezane za primenu mjerodavnog prava od strane relevantne članice.
4. Članice priznaju značaj i potrebu za postojanjem međunarodne saradnje i pružanjem pomoći u ovoj oblasti, i dužne su da međusobno sarađuju i da sarađuju s drugim međunarodnim organizacijama u razvoju kapaciteta za ostvarivanje ciljeva ovog člana.

DIO V: MEĐUNARODNA SARADNJA

Član 20

Razmjena opštih informacija

1. U cilju ostvarenja ciljeva ovog Protokola, članice izvještavaju, kao dio izvještavanja instrumentalno relevantnih informacija iz Okvirne konvencije SZO o kontroli duvana, u skladu sa domaćim zakonodavstvom i po potrebi, između ostalog, o pitanjima kao što su:
 - (a) na agregatnoj osnovi, detalji o zapljenama duvana, duvanskih proizvoda ili proizvodne opreme, kvantitet, vrijednost zapljene, opis proizvoda, datumi i mjesta proizvodnje i izbjegnuti porezi;
 - (b) uvoz, izvoz, tranzit, plaćeni porez i prodaja oslobođena carine, kvantitet ili vrijednost proizvodnje duvana, duvanskih proizvoda ili proizvodne;
 - (c) trendovi, načini skrivanja i metode rada koji se koriste u nedozvoljenoj trgovini duvanom, duvanskim proizvodima ili proizvodnom opremom; i
 - (d) sve druge relevantne informacije, prema dogovoru članica.

2. Članice sarađuju međusobno i sa nadležnim međunarodnim organizacijama u izgradnji kapaciteta članica za prikupljanje i razmjenu informacija.
3. Članice čuvaju povjerljivost navedene informacije i samo za korišćenje članica, osim ako članica koja je dostavila informacije ne naznači drugačije.

Član 21

Razmjena izvršnih informacija

1. Članice razmjenjuju, u skladu sa domaćim zakonodavstvom ili bilo kojim važećim međunarodnim ugovorima, po potrebi, na vlastitu inicijativu ili na inicijativu članice koja dostavi propisno obrazloženje da su te informacije neophodne za potrebe otkrivanja ili istrage nedozvoljene trgovine duvanom, duvanskim proizvodima ili proizvodnom opremom sljedeće informacije:
 - (a) evidenciju o izdavanju licence predmetnim fizičkim i pravnim licima;
 - (b) informacije za identifikaciju, nadzor i krivično gonjenje fizičkih ili pravnih lica uključenih u nedozvoljenu trgovinu duvanom, duvanskim proizvodima ili proizvodnom opremom;
 - (c) evidenciju o istragama i krivičnom gonjenju; i
 - (d) evidenciju o plaćanju za uvoz, izvoz ili bescarisnku prodaju duvana, duvanskih proizvoda ili proizvodne opreme; i
 - (e) detalje zaplijene duvana, duvanskih proizvoda ili proizvodne opreme (uključujući informacije o konkretnom slučaju, po potrebi, količini, vrijednosti zapljene, opis proizvoda), uključenim subjektima, datumu i mjestu proizvodnje) i načinu rada (uključujući sredstva prevoza, prikrivanje, trasu i otkrivanje).
2. Informacije primljene od članica u skladu sa ovim članom koriste se isključivo za postizanje ciljeva ovog Protokola. Članice mogu naznačiti da se takve informacije ne smiju prosljeđivati bez dogovora sa Stranom koja je dostavila informacije.

Član 22

Razmjena informacija: poverljivost i zaštita informacija

1. Svaka članica dužna je da imenuje kompetentni nadležni organ kome se dostavljaju podaci navedeni u članovima 20, 21 i 24 i da o takvom imenovanju obavijesti članice preko Sekretarijata konvencije.

2. Razmjena informacija u skladu sa ovim Protokolom podliježe domaćem zakonodavstvu kojim se reguliše povjerljivost i privatnost. Članice dužne su da zaštite, na osnovu međusobnog dogovora, sve povjerljive informacije koje se razmjenjuju.

Član 23

Pružanje pomoći i saradnja: obuka, tehnička pomoć i saradnja u naučnim, tehničkim i tehnološkim pitanjima

1. Članice dužne su da sarađuju, međusobno i/ili preko nadležnih međunarodnih i regionalnih organizacija, u obezbjeđivanju obuke, tehničke pomoći i saradnje u naučnim, tehničkim i tehnološkim pitanjima, u cilju ostvarenja ciljeva ovog Protokola, kako se međusobno dogovori. Takva pomoć može da obuhvata prenos znanja ili odgovarajuće tehnologije u oblasti prikupljanja podataka, sprovođenja zakona, praćenja kretanja i praćenja porijekla, upravljanja informacijama, zaštiti ličnih podataka, sudske zabrane, elektronskog nadzora, forenzičke analize, uzajamne pravne pomoći i izručenja.
2. Članice mogu, prema potrebi, da zaključuju bilateralne, multilateralne ili druge ugovore i sporazume u cilju promovisanja obuke, tehničke pomoći i saradnje u naučnim, tehničkim i tehnološkim pitanjima uzimajući u obzir potrebe članice koje su zemlje u razvoju i članice sa ekonomijama u tranziciji.
3. Članice sarađuju, prema potrebi, u razvoju i istraživanju mogućnosti identifikacije tačnog geografskog porijekla zaplijenjenog duvana i duvanskih proizvoda.

Član 24

Pružanje pomoći i saradnja: istraga i krivično gonjenje izvršilaca krivičnih dela

1. Članice su dužne, u skladu sa svojim domaćim zakonodavstvom, da preduzimaju sve neophodne mjere, kada je to potrebno, da ojačaju saradnju putem multilateralnih, regionalnih ili bilateralnih ugovora o sprječavanju, otkrivanju, istrazi, krivičnom gonjenju i kažnjavanju fizičkih ili pravnih lica koja se bave nezakonitom trgovinom duvanom, duvanskim proizvodima ili proizvodnom opremom.
2. Svaka članica dužna je da osigura da administrativni, regulatorni, izvršni i drugi nadležni organi čiji je zadatak borba protiv nezakonite trgovine duvanom, duvanskim proizvodima ili proizvodnom opremom (uključujući, gde je to moguće u skladu sa nacionalnim zakonima, sudstvo) sarađuju i razmjenjuju relevantne informacije na nacionalnom i međunarodnom nivou u skladu sa uslovima propisanim nacionalnim zakonima te članice.

Član 25

Zaštita suvereniteta

1. Članice izvršavaju svoje obaveze definisane u ovom Protokolu na način koji je u skladu sa principima suverene jednakosti i teritorijalnog integriteta država i nemiješanja u unutrašnje politike drugih država.

2. Ništa što je navedeno u ovom Protokolu ne daje pravo članicama da djeluju na teritoriji druge članice, odnosno da imaju zakonodavna ovlaštenja koja su isključivo rezervisana za vlasti te druge države u skladu sa njenim nacionalnim zakonima.

Član 26

Nadležnost

1. Svaka članica usvaja mjere koje su neophodne za utvrđivanje njene nadležnosti za krivična djela utvrđena u skladu sa članom 14 kada je:
 - (a) krivično djelo počinjeno na teritoriji te članice, ili
 - (b) krivično djelo počinjeno na plovilu pod zastavom te članice ili u letjelici koja je registrovana po zakonima te članice u trenutku kada je predmetno krivično djelo počinjeno.
2. U skladu sa članom 25, članica može takođe da utvrdi nadležnost nad bilo kojim drugim krivičnim delom kada je:
 - (a) krivično djelo počinjeno protiv te članice;
 - (b) krivično djelo počinjeno od strane državljanina te članice ili lica bez državljanstva koje boravi na njenoj teritoriji; ili
 - (c) krivično djelo je jedno od onih koja su utvrđena u skladu sa članom 14 i počinjeno je izvan njene teritorije u cilju izvršenja krivičnog dela utvrđenog pod članom 14 na njenoj teritoriji ;
3. Za potrebe člana 30, svaka članica usvaja mjere koje su neophodne za utvrđivanje njene nadležnosti za krivična djela utvrđena u skladu sa članom 14 kada je navodni počinitelj prisutan na njenoj teritoriji i ta država ne izruči takvo lice isključivo na osnovu toga što je to lice njen državljanin.
4. Svaka članica takođe može da usvoji mjere koje su neophodne za utvrđivanje njene nadležnosti za krivična djela utvrđena u skladu sa članom 14 kada je navodni počinitelj prisutan na njenoj teritoriji i ta država ne izruči takvo lice.
5. Ukoliko je članica koja sprovodi svoju nadležnost u skladu sa stavom 1 ili 2 obaviještena ili je na drugi način saznala da jedna ili više drugih članica sprovode istragu, krivično gonjenje ili sudski postupak po osnovu istog djela, nadležni organi tih članica dužni su, u mjeri u kojoj je to adekvatno, da se međusobno konsultuju u cilju koordinacije njihovih aktivnosti.

6. Ne dovodeći u pitanje norme opštih međunarodnih zakona, ovaj Protokol ne isključuje sprovođenje krivične nadležnosti koju je utvrdila članica u skladu sa svojim nacionalnim zakonima.

Član 27

Saradnja u sprovođenju zakona

1. Svaka članica usvaja, u okvirima svojih respektivnih zakonskih i administrativnih sistema, efektivne mjere da bi:
- (a) poboljšala i, kada je potrebno, uspostavila bi kanale komunikacije između nadležnih organa, agencija i službi kako omogućile bezbjednu i brzu razmjenu informacija vezanih za sve aspekte krivičnih djela utvrđena u skladu sa članom 14;
 - (b) osigurala efektivnu saradnju između nadležnih organa, agencija, carine, policije i drugih izvršnih organa;
 - (c) saradivala sa drugim članicama u vršenju upita povodom posebnih slučajeva po osnovu krivičnih djela utvrđenih u skladu sa članom 14 u vezi sa:
 - (i) identitetom, prebivalištem i aktivnostima lica za koje se sumnja da su učestvovala u takvim krivičnim djelima ili lokacijama drugih povezanih lica;
 - (ii) kretanjem imovine stečene kriminalom ili imovine koja je proistekla iz izvršenja takvih krivičnih djela; i
 - (iii) kretanjem imovine, opreme ili drugih instrumenata koji su korišćeni ili za koje je postojala namjera da budu korišćeni u izvršenju takvih krivičnih djela;
 - (d) dostavila, kada je potrebno, neophodne predmete ili količine supstanci za potrebe analize ili istrage;
 - (e) omogućila efektivnu saradnju među svojim nadležnim organima, agencijama i službama i promovisala razmjenu zaposlenih i drugih stručnjaka, uključujući, u skladu sa bilateralnim ugovorima ili sporazumima zaključenim između uključenih članica, postavljanje službenika za vezu;
 - (f) razmjenjivala relevantne informacije sa drugim članicama o posebnim sredstvima i metodama koje koriste fizička ili pravna lica u izvršavanju takvih krivičnih djela, uključujući, gdje se to može primijeniti, trase i transport i upotrebu lažnih isprava, izmijenjenih ili lažnih dokumenata ili drugih sredstava za prikriivanje njihovih aktivnosti; i

- (g) razmjenjivala relevantne informacije i koordinirala administrativne i druge mjere preduzete po potrebi u cilju ranog otkrivanja krivičnih djela utvrđenih u skladu sa članom 14.
2. U cilju ostvarenja ciljeva ovog Protokola, članice dužne su da razmotre mogućnost zaključenja bilateralnih ili multilateralnih ugovora ili sporazuma o direktnoj saradnji između njihovih agencija za sprovođenje zakona i, gdje takvi ugovori ili sporazumi već postoje, da ih po potrebi izmijene i dopune. U nedostatku takvih ugovora ili sporazuma između uključenih članica, članice mogu smatrati ovaj Protokol kao osnovu za međusobnu saradnju u sprovođenju zakona u pogledu krivičnih djela navedenih u ovom Protokolu. Kad god je to prikladno, članice u potpunosti koriste ugovore ili sporazume, uključujući međunarodne ili regionalne organizacije, da bi poboljšale saradnju između svojih agencija za sprovođenje zakona.
3. Članice nastoje da sarađuju u skladu sa svojim mogućnostima u pronalaženju pravog odgovora na transnacionalnu nedozvoljenu trgovinu duvanskim proizvodima izvršenu korišćenjem moderne tehnologije.

Član 28

Međunarodna pravna pomoću aministrativnim stvarima

U skladu sa njihovim domaćim pravnim i administrativnim sistemima, članice dužne su da dostavljaju jedna drugoj, bilo na zahtjev ili na vlastitu inicijativu, informacije neophodne da bi se osigurala pravilna primjena zakona o carini i drugih relevantnih zakona za sprječavanje, otkrivanje, istragu, krivično gonjenje i borbu protiv nedozvoljene trgovine duvanom, duvanskim proizvodima ili proizvodnom opremom. Članice dužne su da smatraju te informacije povjerljivim i namijenjenim ograničenoj upotrebi, osim ako članica koja je dostavila te informacije ne naznači drugačije. Te informacije mogu da uključe:

- (a) nove carinske i druge tehnike sprovođenja zakona čija je efektivnost dokazana;
- (b) nove trendove, sredstva ili načine bavljenja nedozvoljenom trgovinom duvana, duvanskih proizvoda i proizvodne opreme;
- (c) robu za koju se zna da je uključena u nezakonitu trgovinu duvanom, duvanskim proizvodima i proizvodnom opremom, kao i detaljan opis, ambalaže, transporta i skladištenja i metode koje se koriste vezano za tu robu;
- (d) fizička ili pravna lica za koje je poznato da su počinila ili koja su bila uključena u izvršenje djela utvrđenih u članu 14; i
- (e) bilo koje druge informacije koje mogu da pomognu nadležnim agencijama u procjeni rizika u svrhu kontrole i drugih svrha sprovođenja zakona.

Član 29

Međunarodna pravna pomoć

1. Članice dužne su da jedna drugoj obezbijede najveću moguću mjeru pravne pomoći u istragama, krivičnom gonjenju i sudskim postupcima vezanim za krivična djela utvrđena u članu 14 ovog Protokola.
2. Međunarodna pravna pomoć obezbjeđuje se u najvećoj mogućoj mjeri u skladu sa relevantnim zakonima, ugovorima, sporazumima i aranžmanima članice od koje se traži u vezi sa istragama, krivičnim gonjenjem i sudskim postupcima u vezi sa prekršajima za koje se pravna lica mogu smatrati odgovornim u skladu sa članom 15 ovog Protokola na teritoriji članice koja je traži.
3. Međunarodna pravna pomoć koja se obezbjeđuje u skladu sa ovim članom može se zahtijevati za bilo koju od sljedećih svrha:
 - (a) uzimanje dokaza ili izjava od lica;
 - (b) uručivanje sudskih dokumenata;
 - (c) izvršavanja pretraživanja i oduzimanje i zamrzavanje;
 - (d) ispitivanje objekata i lokacija;
 - (e) pružanje informacija, dokaznih predmeta i vještačenje;
 - (f) obezbjeđivanje originala ili ovjerenih kopija relevantnih dokumenata i evidencija, uključujući
 - (g) državne, bankarske, finansijske, korporativne ili poslovne evidencije;
 - (h) identifikovanje ili praćenje porijekla prihoda od kriminala, imovine, sredstava ili drugih stvari u dokazne svrhe;
 - (i) olakšavanje dobrovoljnog pojavljivanja osoba u Strani potpisnici koja upućuje zahtjev; i
 - (j) bilo koju drugu vrstu pomoći koja nije u suprotnosti sa domaćim pravom članice kojoj je zahtjev upućen.
4. Ovaj član ne utiče na obaveze prema bilo kom drugom ugovoru, bilateralnom ili multilateralnom, koji reguliše ili će regulisati, u cjelini ili djelimično, međunarodnu pravnu pomoć.

5. Stavovi 6 do 24, na temelju reciprociteta, primjenjuju se na zahtjeve podnešene u skladu sa ovim članom ako članice koje su u pitanju nijesu obavezane ugovorom ili međudržavnim sporazumom o međunarodnoj pravnoj pomoći. Ako su se članice obavezale takvim ugovorom ili međuvladinim sporazumom, primjenjuju se odgovarajuće odredbe tog ugovora ili međuvladinog sporazuma, izuzev ako se predmetne članice ne dogovore da primjenjuju stavove 6 do 24 kao zamjenu istih. Članice se snažno ohrabruju da primjenjuju ove stavove ako oni olakšavaju saradnju.
6. Članice određuju centralni nadležni organ koji će imati odgovornost i ovlašćenje za primanje zahtjeva za međunarodnu pravnu pomoć bilo da ih izvršavaju ili da ih prenose svojim nadležnim tijelima na izvršenje. Kad članica ima poseban region ili teritoriju sa zasebnim sistemom međunarodne pravne pomoći, ona može odrediti zasebni centralni nadležni organ koji će imati istu funkciju za taj region ili teritoriju. Centralni nadležni organi su dužni da osiguraju brzo i ispravno izvršavanje ili prosljeđivanje primljenih zahtjeva. Ako centralni nadležni organ proslijedi zahtjev nadležnog tijela za izvršenje, dužno je da podstiče na brzo i ispravno izvršenje zahtjeva od strane nadležnog organa. Svaka članica obavještava rukovodioca Sekretarijata Konvencije u trenutku pristupanja, prihvatanja, odobrenja, formalne potvrde ili ratifikacije ovog Protokola centralnog nadležnog organa određenog u tu svrhu. Prenos zahtjeva za međunarodnu pravnu pomoć i bilo kakva komunikacije u vezi sa njima obavlja se između centralnih nadležnih organa koje su odredile članice. Ovaj zahtjev ne dovodi u pitanje pravo članice da traži da joj se takvi zahtjevi i saopštenja dostavljaju diplomatskim kanalima i, u hitnim slučajevima, gdje su članice saglasne, posredstvom odgovarajućih međunarodnih organizacija, ako je to moguće.
7. Zahtjevi se podnose u pisanom obliku ili, gdje je to moguće, na bilo koji način kojim se može načiniti pisani zapis, na jeziku koji je prihvatljiv za članicu koja je uputila zahtjev, pod uslovima koji omogućuju članici da utvrdi autentičnost. Jezik ili jezici prihvatljivi za svaku članicu saopštavaju se rukovodiocu Sekretarijata Konvencije u trenutku pristupanja, prihvatanja, odobrenja, formalne potvrde ili ratifikacije ovog Protokola. U hitnim slučajevima, i kad se članice saglase, zahtjevi se mogu uputiti usmeno, ali se potvrđuju u pisanom obliku.
8. Zahtjev za međunarodnu pravnu pomoć sadrži:
 - (a) identitet nadležnog organa koji podnosi zahtjev;
 - (b) predmet i prirodu istrage, krivičnog gonjenja ili sudskog postupka na koji se zahtjev odnosi, i ime i funkcije nadležnog organa koje vodi tu istragu, krivično gonjenje ili sudski postupak;
 - (c) sažetak relevantnih činjenica, osim u odnosu na zahtjeve za potrebe uručivanja sudskih dokumenata;
 - (d) opis zatražene pomoći i pojedinosti o bilo kom postupku koji članica koja je uputila zahtjev želi da se slijedi;

- (e) gdje je to moguće, identitet, mjesto i državljanstvo bilo kog predmetnog lica;
 - (f) svrhu za koju se dokazi, informacije ili aktivnosti traže; i
 - (g) odredbe domaćeg zakonodavstva relevantnih za krivično djelo i predviđenu kaznu.
9. Članica kojoj je upućen zahtjev može zatražiti dodatne informacije kada se to čini neophodnim za izvršenje zahtjeva u skladu sa njenim domaćim zakonodavstvom ili kada to može olakšati takvo izvršenje.
10. Zahtjev se izvršava u skladu sa domaćim zakonodavstvom članice kojoj je upućen zahtjev, u mjeri u kojoj nije u suprotnosti sa domaćim zakonodavstvom članice kojoj je upućen zahtjev i, ako je moguće, u skladu sa procedurama navedenim u zahtjevu.
11. Članica koja upućuje zahtjev ne smije prenositi ili koristiti informacije ili dokaze koje je dostavila članica kojoj je upućen zahtjev za istragu, krivično gonjenje ili sudski postupak osim onih koji su navedeni u zahtjevu bez prethodne saglasnosti članice kojoj je upućen zahtjev. Ništa u ovom stavu ne sprječava članicu koja je uputila zahtjev da objelodani u svom postupku informacije ili dokaze koji su oslobađajući za optuženu osobu. U krajnjem slučaju, članica koja upućuje zahtjev obavještava članicu kojoj je upućen zahtjev prije tog objelodanjivanja i, ako se to zahtijeva, konsultovaće se sa članicom kojoj je upućen zahtjev. Ako, u izuzetnim slučajevima, obavještavanje unaprijed nije moguće, članica koja upućuje zahtjev obavještava bez odlaganja članicu kojoj je upućen zahtjev o objelodanjivanju.
12. Članica koja upućuje zahtjev može tražiti da članica kojoj je upućen zahtjev drži u tajnosti činjenice i sadržaj tog zahtjeva, osim u mjeri neophodnoj za izvršenje tog zahtjeva. Ako članica kojoj je upućen zahtjev ne može da ispuni zahtjev o povjerljivosti, o tome će odmah obavijestiti članicu koja je uputila zahtjev.
13. Gdje god je moguće i u skladu s osnovnim načelima domaćeg zakonodavstva, kada je pojedinac na teritoriji članice i mora biti saslušan kao svjedok ili vještak od strane sudskih organa druge članice, prva članica može, na zahtjev ove druge, dopustiti da se saslušanje održati putem videoveze ako nije moguće ili poželjno za pojedinca u pitanju da se lično pojavi na području članice koja to traži. Članice se mogu dogovoriti da saslušanje vode sudski organi članice koja je uputila zahtjev i da njemu prisustvuju sudski organi članice kojoj je upućen zahtjev.
14. Međunarodna pravna pomoć može se odbiti:
- (a) ako zahtjev nije upućen u skladu s ovim članom;

- (b) ako članica kojoj je upućen zahtjev smatra da bi izvršenje zahtjeva vjerovatno ugrozilo njen suverenitet, bezbjednost, javni poredak ili druge bitne interese;
 - (c) ako bi nadležnim organima članice kojoj je upućen zahtjev bilo zabranjeno njenim domaćim zakonodavstvom da sprovedu traženu aktivnost u vezi sa bilo kojim sličnim djelom da je podvrgnuto istrazi, krivičnom gonjenju ili sudskom postupku u okviru njihovih nadležnosti;
 - (d) gdje zahtjev uključuje zločin gdje je maksimalna kazna u članici kojoj je upućen zahtjev manje od dvije godine zatvora ili drugi oblici lišavanja slobode ili ako bi, po prosuđivanju članice kojoj je upućen zahtjev, pružanje pomoći opteretilo njene resurse nesrazmjerno ozbiljnosti zločina, ili
 - (e) ako bi bila u suprotnosti sa pravnim sistemom članice kojoj je upućen zahtjev za uzajamnu pravnu pomoć da se predmetni zahtjev odobri.
15. Svako odbijanje međunarodne pravne pomoći mora biti obrazloženo.
16. Članica ne smije odbiti pružanje međunarodne pravne pomoći u skladu sa ovim članom na temelju bankarske tajne.
17. Članice ne mogu odbiti zahtjev za međunarodnu pravnu pomoć isključivo na temelju da se smatra da predmetno krivično djelo uključuje i fiskalna pitanja.
18. Članice mogu odbiti da pruže međunarodnu pravnu pomoć u skladu s ovim članom po osnovu nepostojanja dvostruke kažnjivosti. Međutim, članica kojoj je upućen zahtjev može, kada to smatra potrebnim, pružiti pomoć u mjeri u kojoj odluči po vlastitom nahođenju, bez obzira da li bi taj postupak predstavljao prekršaj prema domaćem pravu članice kojoj je upućen zahtjev .
19. Članica kojoj je upućen zahtjev dužna je izvršiti zahtjev za međunarodnu pravnu pomoć što je prije moguće i maksimalno voditi računa o svim rokovima predloženim od članice koja je uputila zahtjev i za koji je dato obrazloženje, po mogućnosti u zahtjevu. Članica kojoj je upućen zahtjev odgovara na razumne zahtjeve od članice koja je uputila zahtjev u vezi sa napretkom u rješavanju zahtjeva. Članica koja upućuje zahtjev odmah obavještava članicu kojoj je upućen zahtjev kada zatražena pomoć više nije potrebna.
20. Članica kojoj je upućen zahtjev može odložiti međunarodnu pravnu pomoć po osnovu toga da je ometa u tekućoj istrazi, krivičnom gonjenju ili sudskom postupku.
21. Prije nego što odbije zahtjev u skladu sa stavom 14 ili odloži njegovo izvršenje u skladu sa stavom 20, članica kojoj je upućen zahtjev se konsultuje sa članicom koja je uputila zahtjev da razmotri da li se

pomoć može odobriti u skladu sa uslovima koje smatra neophodnim. Ako članica koja upućuje zahtjev prihvati pomoć pod tim uslovima, to mora biti u skladu sa tim uslovima.

22. Redovne troškove izvršenja zahtjeva snosi članica kojoj je upućen zahtjev, ukoliko nije drugačije dogovoreno između predmetnih članica. Ako troškovi znatne ili izuzetne prirode jesu ili će biti potrebni za ispunjavanje zahtjeva, članice se konsultuju radi utvrđivanja uslova pod kojima će se zahtjev ispuniti, kao i način na koji se snose troškovi.

23. U slučaju zahtjeva, članica kojoj je upućen zahtjev:

(a) obezbjeđuje članici koja je uputila zahtjev kopije državnih evidencija, dokumenata ili informacija u svom posjedu koje po njenom domaćem zakonodavstvu dostupni opštoj javnosti; i

(b) može, po vlastitom nahođenju, obezbijediti članici koja je uputila zahtjev, u cjelini, djelimično ili pod uslovima koje smatra primjerenim, kopije državnih evidencija, dokumenata ili informacija u svom posjedu koje po njenom domaćem zakonodavstvu nijesu dostupni opštoj javnosti.

24. Članice razmatraju, po potrebi, mogućnost sklapanja bilateralnih ili multilateralnih sporazuma ili aranžmana koji bi poslužili svrsi praktičnog efekta ili unaprijeđivanju odredbi ovog člana.

Član 30

Izručenje

1. Ovaj član primjenjuje se na krivična djela utvrđena u skladu sa članom 14 ovog Protokola kada:

(a) se lice koje je predmet zahtjeva za izručenje nalazi na teritoriji članice kojoj je upućen zahtjev;

(b) je krivično djelo za koje se traži izručenje kažnjivo prema domaćem zakonodavstvu i članice koja je uputila zahtjev i članice kojoj je upućen zahtjev; i

(c) se prekršaj kažnjava maksimalnom kazom zatvora ili drugim oblicima lišavanja slobode od najmanje četiri godine ili mnogo težom kaznom ili manjim periodom, kako se dogovore članice u skladu sa bilateralnim ili multilateralnim ugovorima ili drugim međunarodnim sporazumima.

2. Svako od krivičnih djela na koja se ovaj član primjenjuje smatra da je obuhvaćeno kao djelo za koja je predviđeno izručenje prema bilo kom ugovoru o izručenju koji postoji između članica. Članice se

obavezuju da uključe takva krivična djela za koja su predviđena izručenja u svaki ugovor o izručenju koji će biti sklopljen između njih.

3. Ako članica koja izručenje uslovljava postojanjem ugovora primi zahtjev za izručenje od druge članice sa kojom nema ugovor o izručenju, ona može smatrati ovaj Protokol pravnom osnovom za izručenje u odnosu na bilo koje krivično djelo na koje se ovaj član primjenjuje.
4. Članice koje ne uslovljavaju izručenje postojanjem ugovora o izručenju priznaju krivična djela na koja se ovaj član primjenjuje kao djela za koja je predviđeno izručenje među njima.
5. Izručenje podliježe uslovima predviđenim domaćim zakonodavstvom članice kojoj je upućen zahtjev ili važećim ugovorima o izručenju, uključujući, između ostalog, uslove u odnosu na minimalnu kaznu za izručenje i osnove po kojima članica kojoj je upućen zahtjev može odbiti izručenje.
6. Članice, shodno njihovom domaćem zakonodavstvu, nastoje da ubrzaju postupak izručenja i pojednostave dokazne zahtjeve u vezi s izručenjem u odnosu na sva krivična djela na koja se ovaj član primjenjuje.
7. Članica na čijoj teritoriji se navodni počinitelj nalazi, ako ne izruči to lice za krivično djelo na koje se ovaj član primjenjuje isključivo na temelju toga što je on ili ona jedan od njenih državljana, dužna je, na zahtjev članice koja traži izručenje, da proslijedi slučaj bez nerazumnog odlaganja svojim nadležnim organima u svrhu krivičnog gonjenja. Ti nadležni organi dužni su donijeti odluku i voditi postupak na isti način kao u slučaju bilo kog drugog djela slične prirode prema domaćem zakonodavstvu te članice. Članice su dužne da sarađuju jedna sa drugom, naročito u proceduralnim i dokaznim aspektima, kako bi osigurale efikasnost takvog krivičnog gonjenja.
8. Kad god je članici dozvoljeno prema njenom domaćem zakonodavstvu da izruči ili na drugi način preda jednog od svojih državljana samo pod uslovom da će ta osoba biti vraćena toj članici da služi kaznu izrečenu nakon suđenja ili postupka za koji se traži izručenje ili predaja te osobe i ta članica i članice koja traži izručenje te osoba se saglase sa ovom opcijom i drugim uslovima koje mogu smatrati prikladnim, takvo uslovno izručenje ili predaja je dovoljno za ispunjenje obaveze iz stava 7.
9. Ako se izručenje koje se traži u svrhu izvršenja kazne odbije jer je tražena osoba državljanin članice kojoj je upućen zahtjev, članica kojoj je upućen zahtjev, ako njeno domaće zakonodavstvo to dopušta, te u skladu sa zahtjevima takvog zakona, nakon zahtjeva članice koja ga je uputila razmatra izvršenje kazne koja je izrečena na temelju domaćeg zakona članice koja je uputila zahtjev ili preostalih zakona.
10. Svakom licu protiv koje se postupak vodi u vezi sa bilo kojim od krivičnih djela na koja se ovaj član primjenjuje garantuje se pravedan tretman u svim fazama postupka, uključujući uživanje svih prava i garancija koje predviđa domaće zakonodavstvo članice na čijoj se teritoriji ta osoba nalazi.

11. Ništa u ovom Protokolu ne tumači se kao nametanje obaveze izručenja ako članica kojoj je upućen zahtjev ima pouzdane osnove da vjeruje da je zahtjev podnešen u svrhu krivičnog gonjenja ili kažnjavanja osobe zbog njegovog/njenog pola, rase, vjere, nacionalnosti, etničkog porijekla ili političkih uvjerenja ili da bi udovoljenje takvom zahtjevu bilo štetno za položaj te osobe iz bilo kog od ovih razloga.
12. Članice ne mogu odbiti zahtjev za izručenje isključivo na temelju toga da se to kazneno djelo smatra da uključuje i fiskalna pitanja.
13. Prije odbijanja izručenje, članica kojoj je upućen zahtjev, kada je to prikladno, konsultuje se sa članicom koja je uputila zahtjev da joj pruži dovoljno prilika da iznese svoja mišljenja i pruži informacije relevantne za njene tvrdnje.
14. Članice nastoje da zaključuju bilateralne i multilateralne sporazume ili aranžmane za izvršenje ili jačanje efikasnosti izručenja. Kada su članice obavezane postojećim ugovorom ili međuvladinim aranžmanom, odgovarajuće odredbe tog ugovora ili međuvladinog aranžmana primjenjuju se osim ako članice nisu saglasne da primijene stavove 1 do 13 u zamjenu istih.

Član 31

Mjere za obezbjeđenje izručenja

1. U skladu sa njenim domaćim zakonom i ugovorima o izručenju, članica koja upućuje zahtjev može, nakon što se uvjerila da okolnosti to garantuju i da su hitne i na zahtjev članica koja upućuje zahtjev, uhapsiti osobu čije se izručenje traži i koja se nalazi na njenoj teritoriji ili preduzeti druge odgovarajuće mjere kako bi osigurala njegovo ili njeno prisustvo u postupku izručenja.
2. O mjerama preduzetim u skladu sa stavom 1 obavještava, u skladu sa nacionalnim zakonima, po potrebi, i bez odlaganja, članica koja upućuje zahtjev.
3. Svako lice prema kome se mjere u skladu sa stavom 1 preduzimaju ima pravo da:
 - (a) komunicira bez odlaganja sa najbližim odgovarajućim predstavnikom države čije je ta osoba državljanin ili, ako je ta osoba bez državljanstva, države na čijoj teritoriji ta osoba ima prebivalište; i
 - (b) ga/je posjeti predstavnik te države.

DIO VI: IZVJEŠTAVANJE

Član 32

Izveštavanje i razmjena informacija

1. Svaka članica dostavlja za potrebe Sjednice članica, preko Sekretarijata Konvencije, periodične izvještaje o svojoj implementaciji ovog Protokola.
2. Format i sadržaj tih izvještaja utvrđuju se na Sjednici članica. Ovi izvještaji čine dio redovnog instrumenta izvještavanja Okvirne konvencije SZO o kontroli duvana.
3. Sadržaj periodičnih izvještaja navedenih u stavu 1 utvrđuje se uzimajući u obzir, između ostalog, sljedeće:
 - (a) informacije o zakonskim, izvršnim, administrativnim ili drugim mjerama preduzetim u cilju implementacije ovog Protokola;
 - (b) informacije, po potrebi, o bilo kakvim ograničenjima ili preprekama na koje se nailazi u toku implementacije ovog Protokola i o mjerama preduzetim u cilju prevazilaženja tih prepreka;
 - (c) informacije, po potrebi, o finansijskoj i tehničkoj pomoći pruženoj, primljenoj ili zahtijevanoj za aktivnosti vezane za eliminisanje nedozvoljene trgovine duvanskim proizvodima; i
 - (d) informacije navedene u članu 20.

U tim slučajevima, kada su relevantni podaci već prikupljeni u sklopu mehanizma izveštavanja Konferencije članica, Sjednica članica ne treba da duplira te napore.

4. Sjednica članica, u skladu sa članovima 33 i 36, dužna je da razmotri načine da pruži pomoć članicama koje su zemlje u razvoju i članicama sa ekonomijama u tranziciji, na njihov zahtjev, u ispunjenju njihovih obaveza prema ovom članu.
5. Izveštavanje informacija u skladu sa tim članovima mora da bude u okvirima nacionalnih zakona koji regulišu poverljivost i privatnost. Članice dužne su da zaštite, kako se međusobno dogovore, sve poverljive informacije koje izvještavaju ili razmjenjuju.

DEO VII: INSTITUCIONALNI SPORAZUMI I FINANSIJSKI RESURSI

Član 33

Sjednica Strana potpisnica

1. Ovim se uspostavlja Sjednica članica ovog Protokola. Prvo zasijedanje Sjednice članica sazvaće Sekretarijat Konvencije odmah prije ili odmah nakon sljedećeg redovnog zasijedanja Konferencije članica nakon stupanja na snagu ovog Protokola.

2. Nakon toga, Sekretarijat konvencije saziva redovna zasedanja sjednice članica, odmah prije ili odmah nakon redovnih sjednica Konferencije članica.
3. Vanredna zasijedanja Sjednice članica održavaju se kada se o tome donese odluka na sjednici ili na pisani zahtjev bilo koje članice, pod uslovom da, u roku od šest meseci nakon što im je Sekretarijat Konvencije proslijedio taj zahtjev, takvu odluku podrži najmanje jedna trećina članica.
4. Poslovnik i Finansijski pravilnik Konferencije članica Okvirne konvencije SZO o kontroli duvana primenjuje se mutatis mutandis na Sjednicu članica osim ako Sjednica članica ne odluči drugačije.
5. Sjednica članica redovno procjenjuje implementaciju ovog Protokola i donosi odluke neophodne za promovisanje njegove efektivne implementacije.
6. Sjednica članica odlučuje o nivou i mehanizmu dobrovoljno procijenjenih doprinosa od članica Protokola za rad ovog Protokola, kao i druge moguće resurse za njegovu implementaciju.
7. Na svakom redovnom zasijedanju, Sjednica članica konsenzusom usvaja budžet i plan rada za finansijski period do narednog redovnog zasijedanja, koji će biti različit od budžeta i plana rada Okvirne SZO konvencije o kontroli duvana.

Član 34

Sekretarijat

1. Sekretarijat konvencije je Sekretarijat ovog Protokola.
2. Funkcije Sekretarijata Konvencije u pogledu njegove uloge sekretarijata ovog Protokola su da:
 - (a) organizuje zasijedanja sjednica članica i drugih zavisnih tijela, kao i radnih grupa i drugih tijela osnovanih na Sjednici članica i da im pruža potrebne usluge;
 - (b) prima, analizira, prenosi i daje povratnu informaciju članicama po potrebi i na Sjednici članica o izvještajima koje prima u skladu sa ovim Protokolom i olakšava razmjenu informacija među članicama;
 - (c) pruža podršku članicama, naročito članicama koje su zemlje u razvoju i članicama sa ekonomijama u tranziciji, na zahtjev, u prikupljanju, prosleđivanju i razmeni informacija neophodnih u skladu sa odredbama ovog Protokola i pomoć u utvrđivanju raspoloživih resursa koji omogućavaju izvršavanje obaveza prema ovom Protokolom;

- (d) priprema izvještaje o svom radu u skladu sa ovim Protokolom prema uputstvu Sjednice članica i te izvještaje dostavlja Sjednici članica;
- (e) obezbjeđuje, u skladu sa uputstvom Sjednice članica, neophodnu koordinaciju sa nadležnim međunarodnim i regionalnim međuvladinim organizacijama i drugim tijelima;
- (f) zaključuje, u skladu sa uputstvima Sjednice članica, administrativne sporazume ili ugovore koji su neophodni za efektivno obavljanje njegovih funkcija kao Sekretarijata ovog Protokola;
- (g) prima i analizira prijave dobijene od strane međuvladinih i nevladinih organizacija koje žele da budu akreditovane kao posmatrači Sjednice članica, istovremeno osiguravajući da nijesu povezani sa duvanskom industrijom i dostavlja analizirane prijave Sjednici članica na razmatranje; i
- (h) obavlja druge funkcije sekretarijata navedene u ovom Protokolu, kao i sve druge funkcije koje mogu biti utvrđene na Sjednici članica.

Član 35

Odnosi između Sjednice članica i međuvladinih organizacija

Da bi obezbijedile tehničku i finansijsku saradnju za ostvarenje cilja ovog Protokola, Sjednice članica mogu da zatraže saradnju nadležnih međunarodnih i regionalnih međuvladinih organizacija, uključujući finansijske i razvojne institucije.

Član 36

Finansijski resursi

1. Članice priznaju značajnu ulogu koju finansijski resursi imaju u ostvarivanju ciljeva ovog Protokola i potvrđuju značaj člana 26 Okvirne konvencije SZO o kontroli duvana u postizanju ciljeva Konvencije.
2. Svaka članica dužna je da pruži finansijsku podršku po osnovu svojih nacionalnih aktivnosti čija je namjera da se ostvari cilj ovog Protokola, u skladu sa svojim nacionalnim planovima, prioritetima i programima.
3. Članice dužne su da promovišu, po potrebi, upotrebu bilateralnih, regionalnih, podregionalnih i drugih multilateralnih kanala da bi obezbijedile sredstva za jačanje kapaciteta članica koje su zemlje u razvoju i članica sa ekonomijama u tranziciji da bi se ostvarili ciljevi ovog Protokola.
4. Ne dovodeći u pitanje član 18, članice se podstiču, u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom i po potrebi, da koriste sve konfiskovane prihode od kriminala po osnovu nezakonite trgovine duvanom, duvanskim proizvodima i proizvodnom opremom kako bi ostvarile ciljeve navedene u ovom Protokolu.

5. Članice koje imaju svoje predstavnike u relevantnim regionalnim i međunarodnim međuvladinim organizacijama i finansijskim i razvojnim institucijama treba da podstiču ta tijela da pruže finansijsku podršku članicama koje su zemlje u razvoju i članicama sa ekonomijama u tranziciji kao pomoć tim državama da ispune svoje obaveze u skladu sa ovim Protokolom, neograničavajući prava učešća unutar tih organizacija.

6. Članice su saglasne da:

(a) da bi se pružila pomoć članicama da ispune svoje obaveze u skladu sa ovim Protokolom, neophodno je mobilisati i iskoristiti sve relevantne potencijalne i postojeće resurse raspoložive za aktivnosti vezane za ciljeve ovog Protokola za dobrobit svih članica, naročito članicama koje su zemlje u razvoju i članicama sa ekonomijama u tranziciji; i

(b) Sekretarijat Konvencije dužan je da daje savjete članicama koje su zemlje u razvoju i članicama sa ekonomijama u tranziciji, na zahtjev, o raspoloživim izvorima finansijskih sredstava da bi omogućio izvršavanje njihovih obaveza u skladu sa ovim Protokolom.

7. Članice mogu zahtijevati od duvanske industrije da snosi sve troškove u vezi sa obavezom članice da ispuni ciljeve ovog Protokola, u skladu sa članom 5.3 Okvirne konvencije SZO o kontroli duvana,

8. Članice nastoje, u skladu sa svojim domaćim zakonodavstvom, da postignu samofinansiranje implementacije Protokola, uključujući, putem nametanja poreza i drugih oblika naknada za duvanske proizvode.

DIO VIII: RJEŠAVANJE SPOROVA

Član 37

Rješavanje sporova

Rješavanje sporova između članica u vezi sa tumačenjem ili primjenom ovog Protokola regulisano je članom 27 Okvirne konvencije SZO o kontroli duvana.

DIO IX: RAZVOJ PROTOKOLA

Član 38

Izmjene i dopune Protokola

1. Bilo koja članica može da predloži izmjene i dopune ovog Protokola.

2. Izmjene i dopune ovog Protokola razmatraju se i usvajaju na Sjednici članica. Tekst bilo koje izmjene i dopune ovog Protokola prosljeđuje Sekretarijat Konvencije članicama najkasnije šest mjeseci prije zasjedanja sjednice na kojoj se predlog daje na usvajanje. Sekretarijat Konvencije takođe prosljeđuje predložene izmjene i dopune potpisnicima ovog Protokola i, na upoznavanje, Depozitaru.

3. Članice ulažu maksimalne napore da postignu dogovor konsenzusom o bilo kojim predloženim izmjenama i dopunama ovog Protokola. Ukoliko svi napori da se postigne konsenzus budu iscrpljeni a

dogovor ne bude postignut, posljednji metod za usvajanje izmjene i dopune je donošenje odluke većinom glasova od tri četvrtine predstavnika članica koji su prisutni i glasaju na sjednici. Za potrebe ovog člana, "Članice koje su prisutne i glasaju" znači članice koje su prisutne i koje daju glas za ili protiv. Sekretarijat Konvencije saopštava sve usvojene izmjene i dopune Depozitaru, koji ih cirkularno prosljeđuje članicama na prihvatanje.

4. Instrumenti prihvatanja u vezi sa izmjenama i dopunama deponuju se kod Depozitara. Izmjena i dopuna usvojena u skladu sa stavom 3 stupa na snagu za one članice koje su je prihvatile 90. dana nakon datuma kada Depozitar primi instrument prihvatanja od najmanje dve trećine članica.

5. Izmjena i dopuna stupa na snagu za sve druge članice 90. dana nakon datuma kada je ta Strana potpisnica deponovala kod Depozitara svoj instrument prihvatanja te izmjene i dopune.

Član 39

Usvajanje i izmjene i dopune aneksa ovog Protokola

1. Bilo koja članica može da predloži izmjene i dopune aneksa ovog Protokola.
2. Aneksi su ograničeni na liste, obrasce i bilo koji drugi opisni materijal vezan za proceduralna, naučna, tehnička ili administrativna pitanja.
3. Aneksi ovog Protokola i njihove izmene i dopune predlažu se, usvajaju i stupaju na snagu u skladu sa procedurom navedenom u članu 38.

DIO X: ZAVRŠNE ODREDBE

Član 40

Rezerve

Nijesu moguće rezerve na ovaj Protokol.

Član 41

Povlačenje

1. U bilo kom trenutku nakon dvije godine od datuma kada je ovaj Protokol stupio na snagu za članicu, ta članica može da se povuče iz Protokola dostavljanjem pisanog obavještenja Depozitaru.
2. Svako takvo povlačenje stupa na snagu nakon isteka godinu dana od datuma prijema obavještenja o povlačenju od strane Depozitara ili na neki drugi datum koji može da bude naveden u obavještenju o povlačenju.
3. Smatra se da se svaka članica koja se povukla iz Okvirne konvencije SZO o kontroli duvana takođe povukla iz ovog Protokola, pri čemu datum stupanja na snagu predstavlja datum povlačenja iz Okvirne konvencije SZO o kontroli duvana.

Član 42

Pravo glasa

1. Svaka članica ovog Protokola ima jedan glas, osim kako je navedeno u stavu 2.
2. Organizacije regionalne ekonomske integracije, u pitanjima koja su u okviru njihovih kompetencija, ostvaruju pravo glasa sa onim brojem glasova koji je jednak broju njihovih država članica koje su članice ovog Protokola. Takva organizacija ne može da ostvari svoje pravo glasa ukoliko bilo koja od njenih država članica ostvaruje svoje pravo glasa, i obratno.

Član 43

Potpis

Ovaj Protokol je otvoren za potpisivanje od strane članica Okvirne konvencije SZO o kontroli duvana u sjedištu Svjetske zdravstvene organizacije u Ženevi od 10 do 11 januara 2013. godine, i nakon toga u sjedištu Ujedinjenih nacija u Njujorku do 9 januara 2014. godine.

Član 44

Ratifikacija, prihvatanje, odobravanje, formalna potvrda ili pristupanje

1. Ovaj Protokol podliježe ratifikaciji, prihvatanju, odobravanju ili pristupanju od strane država i formalnoj potvrdi ili pristupanju od strane regionalnih organizacija ekonomske integracije koje su članice Okvirne konvencije SZO o kontroli duvana. Protokol je otvoren za pristupanje od dana nakon datuma kada Protokol bude zatvoren za potpisivanje. Instrumenti ratifikacije, prihvatanja, odobrenja, formalne potvrde ili pristupanja deponuju se kod Depozitara.
2. Sve organizacije regionalne ekonomske integracije koje postanu članica pri čemu nijedna od njihovih država članica nije članica ovog Protokola obavezuju se da izvršavaju sve obaveze navedene u ovom Protokolu. U slučaju organizacija, čija je jedna ili više država članica strana, ta organizacija i njene države članice odlučuju o svojim respektivnim odgovornostima za izvršenje njihovih obaveza iz ovog Protokola. U tim slučajevima, ta organizacija i njene države članice nemaju pravo da istovremeno ostvaruju svoja prava iz ovog Protokola.
3. Organizacije regionalne ekonomske integracije, u svojim instrumentima vezanim za formalnu potvrdu ili u svojim instrumentima pristupanja, dužne su da navedu obim svojih kompetencija vezanih za pitanja koje reguliše ovaj Protokol. Te organizacije su takođe dužne da obavijeste Depozitara, koji će o tome obavijestiti članice, o bilo kojoj značajnoj izmjeni obima njihovih kompetencija.

Član 45

Stupanje na snagu

1. Ovaj Protokol stupa na snagu 90. dana nakon datuma deponovanja 40.-og instrumenata ratifikacije, prihvatanja, odobrenja, formalne potvrde ili pristupanja kod Depozitara.
2. Za svaku članicu Okvirne konvencija SZO o kontroli duvana koja ratifikuje, prihvati, odobri ili formalno potvrdi ovaj Protokol ili pristupi ovom Protokolu nakon ispunjenja uslova navedenih u stavu 1 vezanih za stupanje na snagu, ovaj Protokol stupa na snagu devedesetog dana nakon datuma kada je ta strana deponovala svoj instrument ratifikacije, prihvatanja, odobrenja, pristupanja ili formalne potvrde.
3. Za potrebe ovog člana, svaki instrument koji bude deponovan od strane organizacije regionalne ekonomske integracije ne broji se kao dodatni u odnosu na one instrumente koje su deponovale države članice te organizacije.

Član 46

Depozitar

Depozitar ovog Protokola je Generalni sekretar Ujedinjenih nacija.

Član 47

Autentični tekstovi

Original ovog Protokola, čije su verzije na arapskom, kineskom, engleskom, francuskom, ruskom i španskom jeziku jednako autentične, deponuje se kod Generalnog sekretara Ujedinjenih nacija.

Član 3

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore - Međunarodni ugovori“.